

**(၁၀) ဝိတဝီ စာသွင်သီ ခွဲနိုတ်မလိကို
ကိုဖိဒီး ခွဲနိုတ်ဖတ် ဒိဖိုင်သကီးတင်ဂါဖဲ တင်အီးထိုင်ကိုအမူး**

ပခိုင်စီဆာတု၊
ကရုခိပ်-၂

ပခိုင်စီသိသိတ်ဘွဲ
နိုတ်ခွဲနိုတ်ကျက်သဃ် - ၁

ပခိုင်စီလားထီ
နိုတ်ခွဲနိုတ်ကျက်သဃ် - ၂

**ကောအန်ယု - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (ဗဟို)၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စည်းရုံးရေးကော်မတီ၊
ပညာပေးရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းကော်မတီမှ ထုတ်ဝေသည်။**

တၢ်ဂၢ်ခိၣ်တၢ်တဖၣ်

- ၁. အယ်ဒီတာအာဘော်.....၁
- ၂. ကီၢ်သူလုၤကိတၢ်ပူၤဖျါး အလံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ.....၂
- ၃. နိုင်ငံအနံ့ ရေကြီးရေလှဲပူၤဖျါးအန္တရာယ် ကျရောက်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ MoHADM-NUG, KNU, KNPP, CNF တို့၏ ပူးတွဲကြေညာချက် ၅
- ၄. ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ ငြိမ်းချမ်းရေးနေ့သို့ ပေးပို့သော သဝဏ်လွှာ ၆
- ၅. ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ကော်သူးလေအတွင်း ရေကြီးရေလှဲပူၤဖျါးပေါ်နေသော ဒေသများရှိ ပြည်သူများထံသို့ အကူအညီပေးရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက် ၇
- ၆. တိုင်းရင်းသား ခုခံတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်နယ်/ လူမျိုး ကိုယ်စားပြုကောင်စီများ၏ အနာဂတ် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် သဘောထားထုတ်ပြန်ကြေညာချက် ၁၀
- ၇. သူးလေဆောင်းပါး..... ၁၀
- ၈. ပိုမိုကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုအတွက် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ မျိုးဆက်သစ်လူငယ်များကို ပြင်ဆင် ၁၃
- ၉. ဖိတ်ခေါ် နှိပ်ကွပ်စဉ်တိုက်တိုက် ၁၄
- ၁၀. ပဒိုနီအိတ်ထူ အတၢ်ကတိၤဖဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျါၣ် ကိုသရၣ်/သရၣ်မုၢ် အမုၢ်နံၤ ၂၀၂၄ နံၣ် ၁၅
- ၁၁. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံကွၢ်ဒီးမုၢ်ကြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ် ကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲၤကျိၤခိၣ် ပဒိုနီယုၣ်ဘိၣ်ဖဲ ၁၇

t, f Dm t m a b m f

မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရသည့် အခြေခံအကြောင်းရင်းသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ရေးဆွဲပြဌာန်းခဲ့သည့် ၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် ရေးဆွဲပြဌာန်းရမည့်အစား တပြည်ထောင်စနစ်သို့ မှားယွင်းသွေဖီစွာ ရေးဆွဲပြဌာန်းခဲ့သည့်အမှားမှ အစပြုကာ Self Determination ဆိုသည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို အပြည့်အဝ အာမခံပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာအတူတကွယှဉ်တွဲနေထိုင်သည့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်ရမည့် လမ်းကြောင်းမှ သွေဖယ်ပြီး အုပ်ချုပ်သူ ဖဆပလမှ မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒကို ကိုင်စွဲကာ အာဏာရှင်စနစ်ဖြင့် အစပြုအုပ်ချုပ်ခဲ့ရာမှ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တနည်းဆိုသော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအမှား (အကြပ်အတည်း) Constitution Crisis ကြောင့်ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံများကို ပြန်ကြည့်လျှင် သိခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည့်အတိုင်း ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်ထောင်စုမှသည် တစ်ပြည်ထောင်အဖြစ်သို့ သက်ရောက်သွားသဖြင့် တိုင်းရင်းသားများ တန်းတူအခွင့်အရေးများ ဆုံးရှုံးခဲ့ကာ ပြည်တွင်းစစ်မီးကို အစပြုပျိုးထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဦးနေဝင်းမှ အာဏာသိမ်းယူမှုအပြီး ၁၉၄၇ ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖျက်သိမ်းခံရကာ ပျက်ပြယ်ခဲ့ရသည်။

၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် အာဏာသိမ်းယူခဲ့သော ဦးနေဝင်းမှ ရေးဆွဲခိုင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီဖြင့် တစ်ပါတီစနစ်အောက်တွင် ဗဟိုအစိုးရမှ တိုင်းပြည်အာဏာအားလုံးကို ရယူခဲ့သဖြင့် တိုင်းရင်းသားတန်းတူအခွင့်အရေးများ ထပ်မံဆုံးရှုံးခဲ့ရုံမက ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးတို့ပါ ဆိတ်သုန်းပျောက်ကွယ်ခဲ့ရသည်။ လူနေမှုဘဝများ ခြွတ်ခြံကျပြီး လူထုမှမခံရနိုင်သည့်အဆုံး ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံအနံ့ အထွေထွေဆန္ဒပြမှု ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည်လည်း ထပ်မံဖျက်သိမ်းခံရကာ ပျက်ပြယ်သွား ပြန်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် အာဏာသိမ်းယူခဲ့သည့် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစောမောင်ကို ထပ်ဆင့်အာဏာသိမ်းယူခဲ့သူ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသန်းရွှေမှ စစ်တပ်ကို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအများဆုံးပေးထားသော၊ စစ်တပ်ခေါင်းဆောင်များအား အာဏာအကွယ်ပေးထားပြီး ပြည်သူလူထုအတွက် ဘဝအာမခံချက်

မရှိသည့် ဖွဲ့စည်းပုံဖြစ်ကာ နာဂစ်ဆိုင်းကလုန်းမုန်တိုင်းကျရောက်စဉ် လူထုဆန္ဒခံယူပွဲကို လုပ်ခဲ့သဖြင့် နာဂစ်ဖွဲ့စည်းပုံဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စစ်တပ်မှအာဏာသိမ်းမှုပြီးတိုင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများတို့ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ကြသော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တပ်မှအာဏာသိမ်းယူခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကို စစ်တပ်မှ ဖျက်သိမ်းခြင်းမပြုဘဲ ဆက်လက်ကိုင်စွဲပြီး အသုံးပြုနေသည်ကို တွေ့ရသည့်အတွက် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် စစ်တပ်အား အာဏာအကွယ်ပြုထားသလို လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ပေးထားသည့်အတွက် စစ်တပ်၏ သည်းခြေကြိုက်ဖွဲ့ စည်းပုံဖြစ်ကြောင်း ပို၍ပေါ်လွင်လာသလို စစ်တပ်မှ အသေရရအရှင်ရရ ဆုပ်ကိုင်ထားရသည့် ဖွဲ့စည်းပုံဖြစ်လေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ရေးဆွဲခဲ့ကြသော ဖွဲ့စည်းပုံများတို့သည် အတူတကွယှဉ်တွဲနေထိုင်ရမည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဖြစ်ရမည့်အစား ပြည်တွင်းစစ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ပြည်သူလူထုအတွက် ဘဝအာမခံချက်မရှိဘဲ စစ်တပ်အတွက်၊ အာဏာရှင်များအတွက် မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒ နှင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ် သက်ဆိုးရှည်ရေး တို့ကိုသာ အကျိုးရှိစေသဖြင့်ဖြစ်ရာ လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းအောက်တွင် အာဏာသိမ်းမင်းအောင်လှိုင်မှ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကို ဆုတ်ကိုင်လျက် စစ်တပ်အတွက် စစ်အာဏာရှင်စနစ် သက်ဆိုးရှည်စေရေးအတွက် လုပ်ဆောင်နေသော မည်သည့်လုပ်ရပ်မျိုးမဆို ဆန့်ကျင်တိုက်ဖျက်ကာ အာဏာရှင်စနစ်ချုပ်ငြိမ်းရေးအတွက် တော်လှန်သူအဖွဲ့အစည်းများအားလုံးတို့မှ စုပေါင်းတွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ရမည်ဖြစ်သည်။

ထို့အတွက်ကြောင့် နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကျော်ကြာ ဖြစ်ပွားနေသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို ဖြေရှင်းမည်ဆိုလျှင် အတူတကွယှဉ်တွဲနေထိုင်ကြမည်ဆိုသည့် ပြည်ထောင်စုသားတို့မှ ဖိနှိပ်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်းခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီနှင့် တန်းတူညီမျှမှုရှိခြင်း၊ မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒ နှင့် အာဏာရှင်စနစ်ကင်းပြီး Self Determination ကို အခြေခံသည့် တိုင်းသူပြည်သားတို့၏ အခြေခံအခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝအာမခံပေးထားသည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းရေးဆွဲခွင့်အောက်မှ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေတစ်ရပ်ကို သက်ဆိုင်သူများအားလုံးတို့မှ စုပေါင်းရေးဆွဲ ပြဌာန်းရမည်ဖြစ်ကြောင်း.....

ခွန်အဲန်ယူနိုက်-ကညီဒီကလုာ်စာဖိုင်ကရု

လီာ်ခါာ်သး

ကီာ်သူလုာ်

www.knuhq.org

ကီာ်သူလုာ် ကိုတပ်ပူဖျဲးအလံာ်ဘိးဘာ်ရုလီာ်

မုာ်နံၤ ၉ - ၉ - ၂၀၂၄

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ခွန်အဲန်ယူနိုက် - ကညီဒီကလုာ်စာဖိုင်ကရု အိၣ်ဒီးတၢ်သူၣ်ကီာ်သးဂီၤဒိၣ်ဒိၣ်မုာ်မုာ် လၢတၢ်တတၢ်တၢ်တၢ် လၢအအိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ ကိုဖိမုာ်/ခွါ, ကိုသရၣ်မုာ်/ခွါ ဃုာ်ဒီးကိုတဖၣ် အတၢ်ပူဖျဲးလၢတၢ်လီၤပျံၤလီၤဖုး, တၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢဒီး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဖိးတၢ်မၤသနၢာ်တဖၣ် လၢအဟဲအိၣ်ထီၣ်ခီဖျိ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤဒီးစုကဝဲၤတၢ်ဘိၣ်ဂံၢ်ဂုၢ် တဖၣ်ဖိခိၣ်ဃၢဃၢစုာ်စုာ်ဒီး ထုးထီၣ်ဘိးဘာ်ရုလီာ်တၢ်ပာ်သးလၢတၢ်ဒီးန့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ် လၢအပူၤဖျဲးဒီး တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဒီး တၢ်တတၢ်တၢ်တၢ် ဖဲကီာ်သူလုာ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သဘိၣ်သဘၣ် ဒီးတၢ်တဂၢၢ်တကျၢၤတဖၣ် အဃိတၢ်တၢ်တၢ်ကအိၣ်ဝဲအါမၤအါကလုာ်ဘၣ်ဆၣ်, ခွန်အဲန်ယူနိုက် အိၣ်ဒီး တၢ်ပာ်လီၤသး ကျၢၤမုဆူလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ခိၣ်ဃၢၤလၢအဘိၣ်ဘၢ ပူၤဖျဲး လၢတၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၃န့ၣ်, ခွန်အဲန်ယူနိုက် ဆဲးလီၤစုမုာ်ကျၢၢ်လၢ တၢ်ဒိသဒါဖိသၣ် လၢစုကဝဲၤတၢ်ဘိၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ပူၤ အတၢ်အၢာ်လီၤအီၤလီၤ (Deed of Commitment for the Protection of Children from the Effects of Armed Conflict) အံၤပာ်ဖျါထီၣ်ပတၢ်ပာ်သး ဒီးပတၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးဟ့ၣ်လၢ တၢ်ဒိသဒါဒီး ကဟုကယၢ်ဖိ သၣ် သ့ၣ်တဖၣ်လၢစုကဝဲၤ တၢ်ဘိၣ် ဂံၢ်ဂုၢ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၤအဟီၣ်ကဝီၤပူၤတဖၣ် ဖျိဖျိဖျါဖျါ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘိး ဘာ်ရုလီၤအံၤ မုာ်တၢ် ပာ်ဖျါလီၤတၢ်ကဒါက့ၤ ခွန်အဲန်ယူနိုက် အတၢ်အၢာ်လီၤအီၤလီၤ လၢတၢ်ဒုးလိၣ် ထီၣ်ဖးထီၣ် ကိုအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ် ဒီးတၢ်မၤလိၣ်န့ၢ်တၢ် လၢအပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဒီး အိၣ်ဒီး တၢ်ဘိၣ်တၢ်ဘၢလၢအဂ့ၢ် လီၤဆီဒ်တၢ်လၢသနၢာ်လၢအအိၣ်ဖျါဒ်လၢ် အသိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ၁. ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ (Emergency Support)
- ၂. တၢ်ဒိသဒါတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢတၢ်ထီၣ်ဒုး (Protection of Education from Attack)
- ၃. တၢ်မၤလၢပျံၤတၢ်သူၣ်ထီၣ်အတၢ်လိၣ်လၢ ကိုဖိဒီးကိုသရၣ်တဖၣ်အဂီၢ် (Fulfilling Infrastructure Needs of Children and Teachers)
- ၄. တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါ ဒီး တၢ်ပာ်ဖျါ (Documentation and Reporting)

၁ - ဂုဏ်တို့အူ တာ်ဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤ (Emergency Support)

- တာ်အိဉ်ကတီၤသးလၢဂုဏ်တို့အူတာ်အိဉ်သးအဂီၢ် (Emergency Preparedness) - ခုဉ်အဲဉ်ယုဉ် ကမၤ သကိးတၢ်ဒီး ကူဉ်သ့ ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်ဒီးပှၤတတၢ်သ့တဖၣ် လၢတၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်ဝဲ တၢ်မၤအကျိၤ အကျဲ လၢဂုဏ်တို့အူတာ်အိဉ်သး ဒ်အမ့ၢ် တၢ်သးတဒၢသးဆူတၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ် (မ့) တၢ်တြီတံၢ်ဃၢ်တၢ် ဟး ထီဉ်က့ၤလီၤလၢက့ၢ် (lockdown in school) တဖၣ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်အံၤပဉ်ဃုဉ်ဒီး တၢ်ပဉ်ပနီဉ် တၢ်လီၢ် လၢအပူၤဖျဲးဖဲက့ၢ်အဟီဉ်ကတီၤပူၤ ဒီးပှၤတတၢ်ပူၤလၢအအိဉ် ဘူးတဖၣ်အပူၤန့ဉ်လီၤ.
- သးဂုဏ်ဒီးပှၤဂုဏ်တို့ဆိဉ်ထွဲ (Psychosocial Support)- ခုဉ်အဲဉ်ယုဉ် သ့ဉ်ညါ စုကဝဲၤ တၢ် ဘၣ်ဂံၢ် ဂုဉ်တဖၣ်အတၢ် ဒ်ဘၣ်သလၢ်လၢ က့ၢ်ဖိဒီးကူဉ်သ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် သးအတၢ် တူၢ် ဘၣ်ဒီးပှၤဂုဏ်တို့ အတၢ် ရုလိာ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ်အဖိခိဉ် ဂ့ၤဂ့ၤန့ဉ်လီၤ. ပကပဉ်ဖျိဉ်မၤသကိးတၢ် ဒီးတၢ်ကရၢကရိဘၣ်ထွဲ တဖၣ်လၢ တၢ်ဟ့ဉ်သးတၢ်မၤန့ၤတၢ်ဟ့ဉ်ကူဉ်ဟ့ဉ်ဖး (Counselling) ဒီးတၢ်ဆိဉ်ထွဲတၢ်ဖိတဖၣ်မၤတဖၣ် လၢကမၤ ဂ့ၤထီဉ် က့ၢ်ဖိဒီးကူဉ်သ့ပှၤမၤတၢ်ဖိသ့ဉ် တဖၣ်အ တၢ်အိဉ်မုဉ်ဆိးပၤဖဲ ဖဲဂုဏ်တို့အူကတီၢ်ဒီး တၢ်ကဲထီဉ်သး ဝဲၤအလီၢ်ခဲတဖၣ် န့ဉ်လီၤ.

၂ - တၢ်ဒိသဒၢတၢ်ကူဉ်ဘၣ်ကူဉ်သ့လၢတၢ်ထီဉ်ဒုး (Protection of Education from Attack)

- သးတဖၣ်တဘၣ်စူးကါဝဲက့ၢ်ဘၣ် (Military Non-use of Schools)- က့ၢ်လၢကီၢ်သူလုၤ ဟီဉ် ကတီၤ ပူၤတဖၣ် တၢ်တဘၣ် စူးကါ အီၤလၢသးဂုဏ်တို့အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒ်အမ့ၢ် တၢ်အိဉ်ဆိလီၤ သးအလီၢ်, တၢ်ထၢ သးသီအလီၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ပဉ်ကီၤဃၢ်တၢ်ပီးတၢ်လီ လီၢ်သ့တဖၣ်အသိး နီတမံၤဘၣ်. ခုဉ်အဲဉ်ယုဉ် အိဉ်ဒီး တၢ်ပဉ် သး ကျၢၤကျၢၤလၢကလူၤပိဉ်မၤထွဲ တၢ်သိဉ် တၢ် သီတဖၣ်အံၤဖဲလီၢ်ကတီၤလၢအလုၢ်ဘၢဝဲတဖၣ် အပူၤဒီး ကဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘါ ဆိဉ်ထွဲစ့ၢ်ကီးဝဲ ဒ် သိးတၢ်ကလူၤပိဉ်မၤ ထွဲတၢ်သိဉ်တၢ်သီတဖၣ်အံၤလၢအတ က့ၢ်လီၢ်လဲၢ်န့ဉ်လီၤ.
- ပှၤတတၢ်ပဉ်ဃုဉ်ပဉ်ဂီၢ် (Community Engagement) - ပကမၤသကိးတၢ်ဒီးပှၤတတၢ် လၢကီၢ်သူ လုၤပူၤတဖၣ်လၢတၢ် ကဒုးအိဉ် ထီဉ်တၢ်ဆဲးကျိးအကျိၤကျဲလၢအအိဉ်ဖျါဆံ့ဒီး တၢ်ဟ့ဉ်ပလီၢ်ဆိအ ကျဲသ့ဉ် တဖၣ် လၢဟ့ဉ်ဒုးပလီၢ်က့ၢ်ဒီးပှၤတတၢ် သ့ဉ်တဖၣ် လၢတၢ်လီၤ ဘၣ်ယိဉ်လၢအကဟဲတုၤအိဉ်အဝဲသ့ဉ် သ့တဖၣ်ချူးဆၢချူးကတီၢ်န့ဉ်လီၤ.

၃ - တၢ်မၤလၢပျဲတၢ်သ့ဉ်ထီဉ်အတၢ်လိဉ်လၢ ဖိသၣ်ဒီးက့ၢ်သရၣ်တဖၣ်အဂီၢ် (Fulfilling Infrastructure Needs of Children and Teachers)

- တၢ်မၤလိလီၢ်လၢအပူၤဖျဲးတဖၣ် (Safe Learning Environments) - ခုဉ်အဲဉ်ယုဉ် ကမၤသကိး တၢ် ဒီးကူဉ်သ့ပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်ဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်က ရၢကရိသ့ဉ်တဖၣ်လၢတၢ် မၤဖျါထီဉ်က့ၢ်ဖဲကီၢ်သူလုၤ ဟီဉ်ကတီၤတၢ်သ့ဉ်ထီဉ်အတၢ်လိဉ်ဘၣ်တဖၣ် ဒီးဃုကျဲမၤလၢပျဲ စၢၤတၢ်လိဉ်သ့ဉ် တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဘီ

နိုင်ငံအနှံ့ ရေကြီးရေလျှံမှုဘေးအန္တရာယ် ကျဏော့မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ MoHADM-NUG, KNU, KNPP, CNF တို့၏ ပူးတွဲကြေညာချက်

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်

၁။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလအစောပိုင်းတွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်၌ စတင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် အင်အားအလွန်ကြီးမားသည့် တိုင်းဖုန်းမုန်တိုင်း ရာဂီမုန်တိုင်း၏အရှိန်ကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကရင်နီပြည်နယ်၊ ချင်းပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်၊ မန္တလေးတိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်း၊ စစ်ကိုင်းတိုင်း နှင့် မကွေးတိုင်းတို့တွင် နေရာအနှံ့အပြား မိုးကြီးခြင်း၊ ရေကြီးခြင်းနှင့် မြေပြိုခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကာ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

၂။ ဥရက်ခန့်မိုးကြီးခြင်းနှင့် ဆည်များ၏ရေပိုလွှဲမှုများမှ ရေထုတ်လွှတ်ခြင်းတို့ကြောင့် မန္တလေးတိုင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်၊ ကရင်နီပြည်နယ်နှင့် ပဲခူးတိုင်းတို့တွင် ဒေသခံပြည်သူများ ထောင်နှင့်ချီ၍ သေဆုံး၊ ပျောက်ဆုံးနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ရေလွှမ်းမိုးမှုဘေးကြောင့် လူဦးရေ ၇ သိန်းခန့်ထိခိုက်နိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားပြီး လူနေအိမ်များပြိုကျပျက်စီးခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်ပစ္စည်းများဆုံးရှုံးခြင်း၊ လမ်း၊ တံတားနှင့်အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပျက်စီးခြင်း၊ စိုက်ပျိုးမြေများ ရေလွှမ်းမိုးခြင်း၊ မွေးမြူရေးတိရိစ္ဆာန်များ သေကြေပျက်စီးခြင်းနှင့်ရေသယံဇာတများပျက်ဆီးဆုံးရှုံးခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။

၃။ ယင်းကဲ့သို့ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများအတွက် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုဦးစီးဌာန (MoHADM)၊ တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့များဖြစ်သည့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU)၊ ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP) နှင့် ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF) တို့က ရေဘေးသင့်ပြည်သူများအား ကူညီကယ်ဆယ်ရေးနှင့် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ရေးလုပ်ငန်းများအား ရရှိနိုင်သည့် အရင်းအမြစ်များကို အသုံးပြု၍ အစွမ်းကုန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါသည်။

၄။ မုန်တိုင်း၏အရှိန်နှင့် ရေဘေးအန္တရာယ်၏ ကြီးမားပြင်းထန်မှုကြောင့် အစားအစာ၊ သောက်သုံးရေ၊ လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများနှင့် အမိုးအကာများ ထောက်ပံ့ပေးခြင်း လုပ်ငန်းများအပြင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ရေနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေး၊ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးစသည်တို့ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ပျက်စီးသွားသည့်နေအိမ်နှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးတို့အတွက် အကူအညီများစွာ လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။

၅။ သို့ဖြစ်ရာ လူသားချင်းစာနာကူညီမှုလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် ကုလသမဂ္ဂ၊ အီးယူ၊ အာဆီယံနှင့်တကွ ပြည်တွင်းပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများအား အောက်ပါအချက်များကို တောင်းဆိုအပ်ပါသည်-

(က) အရေးပေါ်လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီများနှင့် ကျန်းမာရေး

ဆိုင်ရာအကူအညီများကို ရေဘေးသင့် ပြည်သူများအား အညီအမျှရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊

(ခ) အဆိုပါအကူအညီများကို သက်ဆိုင်ရာဒေသအသီးသီးရှိလူသားစာနာဝန်ကြီးဌာနတာဝန်ခံများ၊ တိုင်းရင်းသား တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ၊ အရပ်ဘက်လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းများသို့ တိုက်ရိုက်ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊

(ဂ) နိုင်ငံတကာက ပေးအပ်သည့် လူသားစာနာမှုအကူအညီများကို နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးတို့အတွက် အမြတ်ထုတ်ခြင်းမခံရအောင် အထူးသတိပြုဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ဃ) ရေဘေးသင့်ပြည်သူများအတွက် ကူညီကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းများသာမက ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးကိစ္စရပ်များကိုပါ ရေတိုရေရှည်ပံ့ပိုးကူညီခြင်း၊

(င) တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနှင့် ရန်ပုံငွေ ကန့်သတ်ချက်များ ရှိသော်လည်း စစ်ဘေးနှင့် သဘာဝဘေးကို တပြိုင်နက်ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည့် မြန်မာပြည်သူများအတွက် နိုင်ငံတကာလှူဒါန်းမှုများ ရရှိစေရန် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်ပေးခြင်း၊

(စ) ရေဘေးသင့် ပြည်သူများကို ထောက်ပံ့လှူဒါန်းမှုများအား ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ အသိပေးလုပ်ဆောင်ခြင်း၊

(ဆ) လူသားချင်းစာနာမှု ဦးစားပေး (Humanitarian Imperative) အခြေခံမူကိုလက်ကိုင်ထား၍ ထိခိုက်လွယ်အုပ်စုများ၏လိုအပ်ချက်များကိုပါ ထည့်သွင်းကူညီပံ့ပိုးကူညီခြင်း၊

(ဇ) အကူအညီများ အလေအလွင့်မရှိစေဘဲ ထိထိရောက်ရောက် စီမံခန့်ခွဲပေးခြင်း နှင့် စနစ်တကျ စောင့်ကြည့်ကွပ်ကဲခြင်း။

၆။ မိမိတို့အနေဖြင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရာဂီမုန်တိုင်း သက်ရောက်မှု၏ နောက်ဆက်တွဲရေကြီးရေလျှံမှုဖြစ်စဉ်တွင် ထိခိုက်ခံစားရသည့် တိုင်းရင်းသားပြည်သူတစ်ရပ်လုံးနှင့် တသားထဲရပ်တည်လျက်ရှိပြီး ကြုံတွေ့နေရသည့် အခက်အခဲတွေကိုလည်း ထပ်တူစာနာမိပါသည်။ ထို့အပြင် ရေဘေးသင့်ပြည်သူများအတွက် ကူညီကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပေးနေကြသည့် လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စေတနာရှင်ပြည်သူများကိုလည်း လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ အသိအမှတ်ပြု ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ရေဘေးသင့်ဒေသများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက်ကိုလည်း မိမိတို့အဖွဲ့အစည်းအားလုံးက ကျောချင်းကပ်၊ ရင်ချင်းအပ်လျက် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ထပ်လောင်းအတည်ပြုအပ်ပါသည်။

ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ ငြိမ်းချမ်းရေးနေ့သို့ ပေးပို့သော သဝဏ်လွှာ

ရက်စွဲ - ၂၁ စက်တင်ဘာလ၊ ၂၀၂၄ ခုနှစ်

ယနေ့ စက်တင်ဘာလ (၂၁) ရက်နေ့သည် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂမှ မှတ်တမ်းတင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေးနေ့ဖြစ်ပါသည်။ ယခုနှစ် အတွက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂမှ မှတ်တမ်းတင်သော အဓိကအချက်ဖြစ်သည့် "ငြိမ်းချမ်းရေးယဉ်ကျေးမှုကို မျိုးစေ့ချမှေးမြူကြ" ဆိုသည့်အတိုင်း ဖိနှိပ် ညှဉ်းပန်းမှုများ၊ ကန့်သတ်ချုပ်ခြယ်ပိတ်ပင်တားမြစ်မှုများ၊ ပျက်စီးပြိုလဲနေ သည့် မျှော်လင့်ချက်မဲ့ဘဝများကို တရားမျှတမှု၊ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ဘဝ မျှော်လင့်ချက်များဖြင့် အစားထိုးတည်ဆောက်သွားကြရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ယခုနှစ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေးနေ့မှ မှတ်တမ်း တင်သည့် ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးယဉ်ကျေးမှုကိုတည် ဆောက်ရန်အတွက်ကို မိမိတို့ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး မှကြိုဆိုထောက်ခံပါသည်။

ယနေ့မိမိတို့နိုင်ငံအပါအဝင် ကမ္ဘာကြီးတွင် နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုများ၊ အကြမ်းဖက်သတ်ဖြတ်မှုများကို အားပေးအားမြှောက်ပြုသည့် အတွေးအ ခေါ်များ၊ သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးမှုများ၊ ထုံးတမ်းစဉ်ဆက်များ၊ ဖွဲ့စည်းတည် ဆောက်မှုစနစ်များ နှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရယူလိုသည့် စိတ်ဆန္ဒတစ်ခုတည်းဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကိုရယူတည်ဆောက်ခြင်းသည်လည်း မှန်ကန်သင့်မြတ်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရာတွင် ကမ္ဘာ့လူသားများအား အ ကာအကွယ်ပေးခြင်းအပြင် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက် မှုများသည် အပြုသဘောဆောင်သည့် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်း ရေးကို ရှေ့တည်ဆောက်မှသာလျှင် အများအတွက် မျှော်လင့်ခြင်းကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ယနေ့ မိမိတို့နိုင်ငံတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် မြန်မာစစ်တပ်သည် နိုင်ငံတော်အာဏာကို အတင်းအဓမ္မအင်အားသုံးလှ ယူသိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာကန့်ကွက်ဆန္ဒပြခဲ့ကြသော ပြည်သူများကို ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်လျက် ငြိမ်းချမ်းရေးမျှော်လင့်ချက်များကို ရိုက်ချိုးပစ် သည်။ ပြည်သူ့အဆန္ဒကို လျစ်လျူရှုလျက် နိုင်ငံသားများ၏ဘဝကို ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် စွမ်းဆောင်ပေးနိုင်သည့် အစွမ်းအစနှင့် စိတ် စေတနာမရှိသည့် စစ်အာဏာရှင်များကြောင့် ယနေ့မိမိတို့နိုင်ငံသည် ဘေးဒုက္ခပေါင်းစုံကို ပြည်သူများမှ အချဉ်းနှီးခါးစည်းခံစားရလျက်ရှိပါ သည်။ စစ်အာဏာရှင်များ၏ အရပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထားမိုးကြဲတိုက် ခိုက်မှု၊ လက်နက်ကြီးများဖြင့် ပစ်ခတ်မှု၊ စစ်ကြောင်းထိုးမီးရှို့ပစ်ခတ်သတ် ဖြတ်မှု၊ ပြည်သူများကို အကြောင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖမ်းဆီးအကျဉ်းချမှုများ သည် အာဏာရှင်နှင့် လက်အောက်ငယ်သားများ ကောင်းစားရေးနှင့် အာဏာတည်မြဲရေးအတွက်သာ ဦးစားပေးဆောင်ရွက်နေသည်ကို ဖော် ပြနေပါသည်။ ယနေ့အချိန်တွင် ရေကြီးမှု၊ မြေပြိုမှု၊ လေပြင်းမုန်တိုင်းတိုက် ခိုက်မှု စသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကိုလည်း မကြုံစေပေ။ ကြုံခံ စားနေရပြီး ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်များလည်း ဆုံးရှုံးပျက် စီးနေရ၍ ဝမ်းနည်းပူဆွေးနေရသကဲ့သို့ စစ်အာဏာရှင်တို့၏ အတင်းအဓ မ္မစစ်သားစုဆောင်းနေမှု များကြောင့်လည်း စိတ်နှလုံးပူဆွေးသောက ရောက်နေရပါသည်။ ဤကဲ့သို့ စစ်အာဏာရှင်တို့၏ ဖိနှိပ်မှုအောက်တွင် ပြည်သူတို့သည် အကြောက်တရားများဖြင့် နေထိုင်ရလျက် အထွေထွေ ကုန်စေးနှုန်းကြီးမြင့်မှုများကြောင့် ပိုမိုကြပ်တည်းကာဘဝမျှော်လင့်ချက် များလည်း ပျောက်ဆုံးနေရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျင်းပလျက်ရှိသည့်

(၇၉) ကြိမ်မြောက် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံတွင် စုရုံး ရောက် ရှိနေသည့် ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များမှ မြန်မာပြည်သူများ စစ် အာဏာရှင်စနစ်မှ လွတ်မြောက်၍ ငြိမ်းချမ်းစွာဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အ သိ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာပြည့်ဝစွာဖြင့် ရပ်တည်နေထိုင်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံတ ကာအသိုင်းအဝိုင်းမှ ပါဝင်ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် သဘောထား ဆုံးဖြတ်ချက်များ ကြေညာချမှတ်နိုင်ရန်အတွက် တိုက်တွန်းပါသည်။

မိမိတို့ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ နိုင်ငံရေးရည် မှန်းချက်ဖြစ်သည့် တန်းတူအခွင့်အရေး၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်၊ လူ့အခွင့်အ ရေး၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်တို့ကိုပြည်နယ်အားကောင်းရေးမှသည်ပြည်ထောင် စု အားကောင်းရေး (Bottom-up Federalism) ဖြင့် တည်ဆောက်သွား နိုင်ရန်အတွက် ရပ်တည်ဆောင်ရွက်နေပြီး ပြည်သူလူထုအတွက် ရသင့် ရထိုက်သော အခွင့်အရေးများ၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် နှင့် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေးမူဝါဒလမ်းစဉ်အတိုင်း ရည်မှန်း ချက်ပန်းတိုင်သို့ ပြီးမြောက်အောင်မြင် ရောက်ရှိသည်အထိ ကြိုးပမ်းအား ထုတ်သွားမည်။ ထို့အတူ နောင်အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတွင် စစ်အာဏာရှင်များကဲ့သို့ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေး၊ နိုင်ငံရေး ကွဲပြားမှုများ ကို အသုံးချပြီး မုန်းတီးဆန့်ကျင်သတ်ဖြတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်အောင် ပြုလုပ် ခြင်းများကို လုံးဝကျင့်သုံးသွားမည်မဟုတ်ပဲ ငြိမ်းချမ်းရေးယဉ်ကျေးမှုများ ကို အောက်ခြေမှစ၍ တည်ဆောက်ချမှတ်ကျင့်သုံးကာ တရားမျှတမှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ လူ့အခွင့်အရေး နှင့် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကို တန်ဖိုးထားသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုကို တည်ဆောက်သွားရန်အတွက် သန္နိဋ္ဌာန်ချ ဆောင်ရွက်အကောင်အထည်ဖော်နေသည့် အားလျော်စွာ ကမ္ဘာ့လူသားများ၏ အသက်၊ အိုးအိမ်စည်းစိမ်၊ ရှင်သန်မှု၊ အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းမှု နှင့် လုံခြုံမှုအတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်နေသည့် မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကိုမဆို လက်တွဲဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ပါ သည်။

ပြည်သူတစ်လုံးမှ အကြောက်တရားများ၊ ပူဆွေးသောကမ္ဘာများ၊ စိုး ရိမ်ကြောင့်ကြမှုများ၊ မတရားဖမ်းဆီးနှိပ်စက် အကျဉ်းချခံထားရမှုများ၊ အ သက်၊ အိုးအိမ်စည်းစိမ် နှင့် ရပ်ရွာများ ပျက်ဆီးခံနေရခြင်းမှ အမြန်ဆုံး လွတ်မြောက်လျက် အနာဂတ်ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုတည် ဆောက်မှုတွင် ပါဝင်ကာ ငြိမ်းချမ်းရေးယဉ်ကျေးမှုများကို မျိုးစေ့ချတည် ဆောက်၍ တရားမျှတမှု၊ တန်းတူညီမျှမှု၊ ပြည်သူများမှ အချုပ်အခြာအာ ဏာပိုင်မှု၊ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝ ရရှိလျက် ဘဝမျှော် လင့်ချက်များ ပြည့်ဝလျက် မိသားစုများ ဘေးကင်းစိတ်ချမ်းသာစွာ အ သက်ရှင် နေထိုင်နိုင်ပါစေကြောင်း ဆုမွန်ကောင်း တောင်းအပ်ပါသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ
ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး
ဗဟိုဌာနချုပ်

ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး

ဗဟိုဌာနချုပ်

ကော်သူးလေ

www.knuhq.org

ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) ကော်သူးလေအတွင်း ရေကြီးရေလျှံမှု ဖြစ်ပေါ်နေသော ဒေသများရှိ ပြည်သူများထံသို့ အကူအညီပေးရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ထုတ်ပြန်ကြေညာချက် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၂၈) ရက်

စက်တင်ဘာလ အစောပိုင်းအတွင်း ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း၊ လာအိုနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ တစ်ဝှမ်း တိုက်ခတ်ခဲ့သည့် ရာဂီမုန်တိုင်းနောက်ဆက်တွဲ ရေကြီးရေလျှံမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ထိခိုက်မှုများ၊ ပျက်စီးမှု များ၊ အသက်ဆုံးရှုံးမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) အနေဖြင့် လွန်စွာ စိုးရိမ်ပူပန်မိပါသည်။ ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) အနေဖြင့် ကော်သူးလေအတွင်းရှိ ရေကြီး ရေလျှံမှုကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာခဲ့ရသည့် ပြည်သူများကို အကူအညီပေးနိုင်ရန်နှင့် အကူအညီလိုအပ်နေသူများထံသို့ မိမိတို့ထံတွင် ရှိနေသော အရင်းအမြစ်များ အသုံးပြု၍ အတက်နိုင်ဆုံး ပံ့ပိုးသွားနိုင်ရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် နိုင်ငံတကာထံမှ အကူအညီများများစွာ လိုအပ်လျက်ရှိကြောင်းလည်း အထင်အရှား တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့သော် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) နှင့် အခြားသော တော်လှန်ရေး အင်အားစုများ၏ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများသို့ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီများ ပေးခြင်းကို လုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော စစ်ကောင်စီသည် မည်သည့်အကူအညီမျှ မရောက် နိုင်အောင် ပိတ်ပင်တားဆီးမှုများ ပြုလုပ်သွားလိမ့်မည် ဖြစ်သောကြောင့် မိမိတို့၏ “တပြိုင်နက်တည်း လုပ်ဆောင် နေသည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးသည့် အစီအစဉ်များ” (Parallel Processes for Delivering Assistance) မှတစ်ဆင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ကြောင်း နိုင်ငံတကာ အသိုင်း အဝိုင်းက လက်ခံအသိအမှတ်ပြုရန် ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) အနေဖြင့် အထူးထပ်မံ မေတ္တာရပ်ခံ တိုက်တွန်း လိုပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရာဂီမုန်တိုင်းကြောင့် ဆိုးရွားသော ထိခိုက်မှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ရပြီး ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး (KNU) အပါအဝင် မိမိတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသည့် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုအကူအညီပေးရေး ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် သက်ဆိုင်ရာ စီမံအုပ်ချုပ်နေသော နယ်မြေများရှိ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှုများနှင့် ပတ်သက် သော အချက်အလက်များအား ကောက်ယူလျက်ရှိကြသည်။ ဤသဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့ စစ်အာဏာသိမ်းမှု နောက်ဆက်တွဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပဋိပက္ခများနှင့် နေရပ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပြီးနောက် ထပ်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သော ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသခံ ရပ်ရွာလူထုများ၏ လယ်ယာမြေများသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လနှင့် ဩဂုတ်လ အစောပိုင်းကတည်းက ရေကြီးရေလျှံမှုဒဏ်ကို ဆိုးရွားစွာ ခံလာခဲ့ရပြီး စပါးခင်းများလည်း ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်ပျက်စီးခဲ့ရုံသာမက ကောက်ပဲသီးနှံ အသစ်များ စိုက်ပျိုးရန်အတွက် မြေယာပြင်ဆင်မှု ပြုလုပ်ခြင်းကိုလည်း နှောင့်နှေးမှုဖြစ်စေခဲ့သည်။

ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU)၏ ခရိုင် (၇) ခုအတွင်းရှိ မြို့နယ် (၂၇) ခု အနက် မြို့နယ် (၂၀) ခုတွင် ရေကြီးရေလျှံမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် ဒူးသထူ (သထုံ)၊ ခလယ်လွှီထူ (ညောင်လေးပင်)နှင့် တောအူး

(တောင်ငူ) ခရိုင်တို့တွင် ရေကြီးရေလျှံမှုဒဏ်ကို အဆိုးရွားဆုံး ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ပြည်သူ ၃၈၀,၀၀၀ ကျော် ကြီးမားသော ထိခိုက်ပျက်စီးမှု ဒဏ်ခံခဲ့ရပြီး စပါးခင်းများ၊ သိုလှောင်ထားသော စားနပ်ရိက္ခာများ၊ ရေတွင်းများ၊ ရေဘုံဘိုင်များနှင့်ရေကန်များ အပါအဝင် သောက်သုံးရေ အရင်းအမြစ်များ၊ အိမ်သာများ၊ မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်များ ထိခိုက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရုံသာမက နေရာအနှံ့အပြားတွင်လည်း အဆောက်အဦးများ ထိခိုက်ပျက်စီးခဲ့ရသည်။

ခရိုင်တစ်ခုစီအလိုက် ရေကြီးမှုဒဏ်ခံခဲ့ရသော လူဦးရေအချက်အလက်များ

စဉ်	ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ ခရိုင်များ	ကျေးရွာ အရေအတွက်	ကျား	မ	စုစုပေါင်း လူဦးရေ	အိမ်ခြေ အရေအတွက်
၁	ဒူးသထူခရိုင်	၁၇၈	၅၃,၀၈၄	၅၅,၂၀၉	၁၀၈,၂၉၃	၁၈,၈၅၂
၂	တောအူးခရိုင်	၇၂	၃၃,၆၀၈	၃၉,၇၅၁	၇၃,၃၅၉	၁၅,၃၁၄
၃	ခလယ်လွှီထူခရိုင်	၁၈၆	၅၇,၇၉၆	၅၉,၅၀၀	၁၁၇,၂၉၆	၂၂,၇၀၅
၄	မူကြော်ခရိုင်	၈	၁,၈၈၂	၁,၉၅၃	၃,၈၃၅	၆၁၁
၅	မြိတ်/ထားဝယ်ခရိုင်	၄၆	၉,၃၅၄	၉,၉၀၆	၁၉,၂၆၀	၄,၁၉၆
၆	ဒူးပလာယာခရိုင်	၁၃	၂,၁၃၅	၂,၂၉၆	၄,၄၃၁	၁,၀၅၄
၇	ဖားအံခရိုင်	၃၉	၂၇,၁၆၀	၂၇,၆၇၇	၅၄,၈၃၇	၁၀,၂၆၈
	စုစုပေါင်း	၅၄၂	၁၈၅,၀၁၉	၁၉၆,၂၉၂	၃၈၁,၃၁၁	၇၃,၀၀၀

ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ

စဉ်	ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ ခရိုင်များ	သေဆုံး (လူ)	အိမ်	ကျောင်း	ကျန်းမာရေး ဌာန	အိမ်သာ	သောက်ရေတွင်း	လယ်ယာမြေ (ဧက)	မွေးမြူရေး တိရစ္ဆာန်	သိုလှောင်ထားသောရိက္ခာ	တံတား	လမ်း (မိုင်)	ယာဉ်နှင့် စက်ပစ္စည်း	လှည်း
၁	ဒူးသထူခရိုင်							၈,၉၃၁	၃၇၂				၆၀၁	
၂	ခလယ်လွှီထူခရိုင်			၃၀၁	၄			၃,၉၈၈		၁၃				
၃	တောအူးခရိုင်		၁,၆၂၅	၄	၁	၄,၅၈၇	၆၅၂၇	၁၅,၁၅၂	၂,၂၅၈	၂၀၀၇	၅	၅၃	၂,၄၀၀	၂၃၀
၄	မူကြော်ခရိုင်		၈၅		၉	၂၄၀								
	စုစုပေါင်း		၁,၇၁၀	၃၀၄	၁၄	၄,၈၂၇	၆,၅၂၇	၂၈,၀၇၁	၂,၆၃၀	၂၀၀၇	၁၈	၅၃	၃,၀၀၁	၂၃၀

* သွားလာရေးနှင့် ဆက်သွယ်ရေး အခက်အခဲများကြောင့် ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ နှင့် ပတ်သက်၍ ကျန်ရှိနေသော အချက်အလက်များကို လက်ခံရရှိနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီ လိုအပ်ချက်များ

အောက်ပါတို့သည် လတ်တလော အရေးအကြီးဆုံး လိုအပ်ချက်များဖြစ်သည်။

- အစားအစာ၊ သောက်သုံးရေနှင့် သန့်ရှင်းရေး အထောက်အကူပြုပစ္စည်းများသည် လတ်တလော အရေးအကြီးဆုံး အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များဖြစ်သည်။
- လယ်ယာသုံး ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ မော်တော်ယာဉ်များနှင့် စက်ပစ္စည်းများ ပြင်ဆင်ရန် သို့မဟုတ် ပြန်လည်အစားထိုးရန် ပံ့ပိုးကူညီမှုများ။
- မိသားစုစားသုံးရန်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ အထောက်အကူ ဖြစ်စေရန် အဓိကရည်ရွယ်၍ တစ်ပိုင်တစ်နိုင်မွေးမြူခဲ့သော တိရစ္ဆာန်များ ပြန်လည်အစားထိုးနိုင်ရန် ပံ့ပိုးကူညီမှုများ။
- ရေတွင်းနှင့် ရေပိုက်လိုင်းများကဲ့သို့ သောက်သုံးရေအရင်းအမြစ်များနှင့် ပစ္စည်းကိရိယာများ ပြန်လည်အစားထိုးခြင်း သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ခြင်းအတွက် ပံ့ပိုးကူညီမှုများ။

ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) သည် ပြည်သူများထံသို့ လိုအပ်သော အကူအညီများ ပေးပို့နိုင်ရန် တပြိုင်နက်တည်း ကူညီထောက်ပံ့ရေး အစီအစဉ်များ (Parallel Processes for Delivering Assistance) မှ တစ်ဆင့် သက်ဆိုင်ရာ အစားထိုးအကူအညီပေးရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ထိုင်းအစိုးရ၊ အာဆီယံနှင့် အခြားသော အလှူရှင်အစိုးရများနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး အေဂျင်စီများကို လွန်ခဲ့သော ခုနှစ်များကတည်းက အသိပေးတင်ပြဆွေးနွေးမှုများ အများအပြား ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤအချက်ကို အထူးထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အောက်ပါအတိုင်း ထပ်မံတင်ပြလိုပါသည်။

- စစ်ကောင်စီ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများရှိ ပြည်သူများကို အကူအညီပေးရန်။ ထိုနယ်မြေများသို့ ဝင်ရောက်နိုင်ရေး ၎င်းတို့နှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည်။
- တိုင်းရင်းသားတော်လှန်ရေးအင်အားစုများနှင့် အခြားတော်လှန်ရေးအင်အားစုများ အုပ်ချုပ်သော နယ်မြေများရှိ ပြည်သူများကို အကူအညီပေးရန်နှင့် ထိုသို့ကူညီရာတွင် စစ်ကောင်စီ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှု လုံးဝမပါဘဲ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) အပါအဝင် အခြားသော သက်ဆိုင်ရာ တော်လှန်ရေးအင်အားစုများနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန်။ စစ်ကောင်စီသည် လက်ရှိတွင် ကျောင်းများနှင့်ဆေးရုံများ အပါအဝင် အရပ်သားပြည်သူများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများကို ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်နေလျက်ရှိကြောင်းနှင့် လိုအပ်သူများထံသို့ အကူအညီမရောက်နိုင်အောင် တားဆီးမှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိကြောင်း အများသိထားပြီးဖြစ်သည်။

ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) နယ်မြေများရှိ ပြည်သူများကို ထိုင်းနယ်စပ်မှ တစ်ဆင့် အကူအညီပေးနိုင်ရန် ထိုင်းအာဏာပိုင်များအနေဖြင့် ကေအဲန်ယူ - ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) နှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သင့်ပြီး မိမိတို့အနေဖြင့်လည်း ထိုသို့သော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး လုပ်ငန်းများအတွက် ညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ရန် အမြဲအသင့် ရှိနေပါသည်။

ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်ကော်မတီ
ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး
ဗဟို

ဆက်သွယ်ရန်
- ပဒိုစောတောနီး - (၆၆၆၃ ၀၂၀၂၄၁၁)

တိုင်းရင်းသား ခုခံတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်နယ်/လူမျိုး ကိုယ်စားပြုကောင်စီများ၏ အနာဂတ် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် သဘောထားထုတ်ပြန်ကြေညာချက်

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့

တိုင်းရင်းသားခုခံတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်နယ်/လူမျိုးကိုယ်စားပြုကောင်စီများမှ အနာဂတ်ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ညှိနှိုင်းမှုများကို အကြိမ်ကြိမ် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါညှိနှိုင်းမှုများမှတစ်ဆင့် ပြည်နယ်အားကောင်းရေးမှ ပြည်ထောင်စုအားကောင်းရေး (Bottom-up Federalism) နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး တိုင်းရင်းသား ခုခံတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်နယ်/လူမျိုး ကိုယ်စားပြုကောင်စီများ စုစုပေါင်း (၉) ဖွဲ့မှ အောက်ပါသဘောတူညီချက်များနှင့် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့ သည်။

၁။ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် ပြည်နယ်အားကောင်းရေးကိုရှေ့မညီပြည်နယ်အားကောင်းရေးမှပြည်ထောင်စုအားကောင်းရေး (Bottom-up Federalism) ချဉ်းကပ်မှုဖြင့်တော်လှန်ရေးကာလ/ကြားကာလမှစတင်၍ မိမိတို့ပြည်နယ်/လူမျိုး ကိုယ်စားပြုကောင်စီများ၊ တိုင်းရင်းသားခုခံ တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ အတူတကွတည်ဆောက်သွားမည်။

၂။ ပြည်နယ်အားကောင်းရေးမှ ပြည်ထောင်စုအားကောင်းရေး (Bottom-up Federalism) ကိုအောက်ပါအခြေခံမူများနှင့်အညီ တည်ဆောက်သွားမည်။

- (က) အချုပ်အခြာအာဏာ၏ မူလပိုင်ရှင်များသည် ပြည်နယ်/ ဖက်ဒရယ် ယူနစ်များနှင့် ၎င်းပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များအတွင်းရှိ ပြည်သူ လူထု များဖြစ်သည်။
- (ခ) ပြည်နယ်/ဖက်ဒရယ်ယူနစ်များသည်တန်းတူရေးနှင့်ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို အခြေခံသည်။
- (ဂ) အချုပ်အခြာအာဏာ (Sovereignty)၊ သွေးစည်းညီညွတ်မှု (Solidarity)၊ လူထုနှင့်အနီးကပ်ဆုံးအာဏာ (Subsidiarity)၊ နှင့်အချိုးကျမှု (Proportionality) အခြေခံမူများအတိုင်း လုပ်ကိုင်ခွင့် အာဏာခွဲဝေခြင်းကို ဆောင်ရွက်မည်။

၃။ ပြည်နယ်အားကောင်းရေးမှ ပြည်ထောင်စုအားကောင်းရေးကို တော်လှန်ရေးအင်အားစုများအကြား ဆက်လက်ညှိနှိုင်း အကောင်အထည်ဖော်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကိုလည်း ဆွေးနွေးချမှတ်ခဲ့သည်။

၄။ သို့ဖြစ်ပါ၍ သဘောတူညီချက်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို မိမိတို့တိုင်း ရင်းသား ခုခံတော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်နယ်/လူမျိုးကိုယ်စားပြုကောင်စီများမှ အနာဂတ် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု အားကောင်းရေးအတွက်အတူတကွ လက်တွဲအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာအပ်ပါသည်။

- ၁။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU)
- ၂။ ကရင်နီအမျိုးသားတိုးတက်ရေးပါတီ (KNPP)
- ၃။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး (CNF)
- ၄။ ကရင်နီပြည်အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (KSCC)
- ၅။ ပအိုဝ်းအမျိုးသားဖက်ဒရယ်ကောင်စီ (PNFC)
- ၆။ မွန်ပြည်သစ်ပါတီ၊ စစ်အာဏာရှင်တိုက်ဖျက်ရေး (NMSP-AD)
- ၇။ မွန်ပြည်ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ (MSFC)
- ၈။ တအာင်းနိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (TPCC)
- ၉။ အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)(WLB)

သူးလေသောင်းပါး

ဒီဆောင်းပါးမှာ မြန်မာ့အရေး၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းက လူမျိုးစုတွေရဲ့ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးနှင့် ဒေသတွင်းအာဆီယံရဲ့ အခြေအနေတွေကို ဆက်စပ်ပြီး သုံးသပ်ဆွေးနွေးသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံရေးအခြေအနေက ပြည်တွင်းတော်လှန်ရေးအင်အားစု အပေါ်မှာ ပိုပြီးမူတည်နေတယ်ဆိုတာ ငြင်းလို့မရတဲ့ အချက်ပဲလို့ဆိုရမှာပဲ။ ဒုတိယအရေးကြီးဆုံး ကတော့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍတွေပဲလို့ မြင်ပါတယ်။ ဒီ နိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ပါဝင်ပတ်သက်နေတဲ့သူတွေပုံသွင်းနေကြတဲ့အခြေအနေကိုကြည့်ရင် ဖက်ဒရယ်ဆိုတဲ့ အာဏာခွဲဝေရေး၊ တနည်းအားဖြင့်ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို အရေးကြီးဆုံး ကိစ္စရပ်အနေနဲ့ ဦးတည်နေတဲ့ လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးဘက်ကရှိ သလို အာဏာသိမ်းတိုင်းထွက်ပေါ်လာကြတဲ့ ဒီမိုကရေစီတစ်ခုတည်းကို အသားပေးတောင်းဆိုကြတဲ့ အင်အားစုတွေလည်းရှိကြတယ်။ စစ်ကောင်စီကြီးစိုးရေးအင်အားစု၊ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုနဲ့ဖက်ဒရယ် အင်အားစုရယ်ဆိုပြီး ရိုးရိုးရှင်းရှင်းပဲမြင်ဖို့တော့မ ဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ တော်လှန်ရေးအင်အားစုတွေဟာ တူညီတဲ့နိုင်ငံရေးလိုလား ချက်တွေ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေး အိုင်ဒီယိုလောဂျီတွေ မရှိနေကြဘူးဆိုတာက ငြင်းလို့မရတဲ့အချက်ပါ။ ဒါပေမဲ့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေနဲ့ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းက မြင်ချင်နေတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ နိုင်ငံရေးဟာ အဖြူနဲ့အမဲမဟုတ်နေဘူးဆိုတော့ မြန်မာနိုင်ငံကို အဖြူအမဲအရောင်ကို ဆိုးချင်ကြတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက အဲဒါဖြစ်မှ သူတို့ရဲ့စံနံ့ကိုက်ညီမယ့် လူဆိုးနဲ့မင်းသား၊ အစိုးရနဲ့သူပုန်၊စစ်ကောင်စီ နဲ့ တစ် သွေးတစ်သံတည်း ဖြစ်နေကြတဲ့ တော်လှန်ရေးအင်အားစုများ ဆိုပြီးတော့ မဖြစ်နေတာကိုပါ။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ မြေခံ၊ ရေခံသမိုင်းအခြေအနေအရတော့ ဒီလိုဖြစ်ဖို့မလွယ်တာ ကလည်း သဘာဝကျပါတယ်။

ကုလသမဂ္ဂအနေနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေ၊ လုံခြုံရေးအခြေအနေတွေကို တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုလုံးလုံးမရှိနေဘူးဆိုတာ သုံးနှစ်ကျော်အာဏာသိမ်းထားတဲ့ကာလအတွင်း သူတို့ရဲ့ မြန်မာ့အရေးကိုင်တွယ်မှု အခြေအနေကို ကြည့်ရင်သိနိုင်ပါတယ်။ တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုမရှိဘူးဆိုတော့ သွယ်ဝိုက်ပြီးသက်ရောက်မှုရှိလားဆိုတဲ့အခါမှာများများစားစားတော့ မရှိပါဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေရဲ့ မိမိဆန္ဒအလျောက်ပူးပေါင်းပါဝင်မှုအပေါ်မှာပဲ မှီတည်နေရတဲ့ ကုလသမဂ္ဂရဲ့အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုယန္တရားက မြန်မာ့အရေးအတွက်တော့ ဆိတ်ပါးစပ်နှမ်းပက်သလိုပဲ ဖြစ်နေတော့တယ်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတွေရဲ့အင်အားမမျှတတဲ့ အခြေအနေ၊ ပထဝီနိုင်ငံရေး အနေအထားတွေနဲ့ သူတို့ရဲ့အကျိုးစီးပွားတွေကလည်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့အခါမှာ (သို့) ဆုံးဖြတ်ချက် အကောင်အထည်ဖော်တဲ့အခါမှာ သက်ရောက်မှုအများကြီးရှိပါတယ်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာမှာ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီကချမှတ်ထားတဲ့ စည်းနှောင်မှုမရှိတဲ့ (Non-binding) ဆုံးဖြတ်ချက်ထဲမှာ အာဏာသိမ်းတာကို ရှုံ့ချတာ၊ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတွေကို လွတ်ပေးဖို့၊ ဒီမိုကရေစီ အလေ့အကျင့်တွေ

နဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေ ထိန်းသိမ်းဖို့နဲ့ အာဆီယံအခန်းကဏ္ဍကို ဗဟိုပြုတဲ့ အဖြေရှာရေးကို ထောက်ခံအားပေးဖို့နဲ့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ကြဖို့ပါဝင်ပါတယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်အဓိက ၁၀ ချက်မှာ လေးချက်က အာဆီယံနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ထည့်သွင်းထားတယ်။ လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီးတော့ အဲဒီဆုံးဖြတ်ချက်တွေကို အကောင်အထည် ဖော်တာတွေ မေးခွန်းထုတ်ရလောက်အောင် မတွေ့ရတော့ပါဘူး။ ကုလသမဂ္ဂက ဒါသည် အာဆီယံနဲ့ဆိုင်တယ်။ အာဆီယံရဲ့ ယန္တရားနဲ့ဖြေရှင်းရင် ပိုကောင်းတယ်။ ဒေသတွင်းအဖွဲ့ ဖြစ်တဲ့ အာဆီယံကို ပဲဒီပြဿနာကို လွှဲလိုက်တယ်လို့ ဆိုလို့ရမယ်။ အာဆီယံဘဲပြောပြော၊ ကုလသမဂ္ဂဘဲ ပြောပြော တည်ဆဲအစိုးရကိုဘဲ ဗဟိုပြုအလုပ်လုပ်တဲ့ ယန္တရားပဲရှိတာ၊ ဗဟိုပြု စဉ်းစားတာ၊ ဖြစ်တဲ့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ပဋိပက္ခ အသွင်အပြင်နဲ့က အဖြေရှာ ရခက်ခဲမယ့် အနေအထားမှာရှိနေပါတယ်။

ဘာလို့အာဆီယံကို ကုလသမဂ္ဂက လွှဲပေးတာလဲ။ အာဆီယံအကြောင်းပြောရင် အာဆီယံနိုင်ငံတွေက လူ့အခွင့်အရေးတို့၊ ဒီမိုကရေစီတို့ နဲ့ပတ်သက်ပြီး အလေးထားကိုင်တွယ်မှုအပိုင်းမှာ ပြေပြေလျော့လျော့ရှိပြီး တော့ တည်ဆဲအစိုးရရဲ့ သဘောဆန္ဒကိုပဲ အလေးထားဆောင်ရွက်ကြတယ်။ တစ်နိုင်ငံနဲ့တစ်နိုင်ငံကြား ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်မစွက်ဖက်ရေးရှိတာကတစ်ကြောင်း၊ အများစုမှာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းကလည်း နိမ့်ပါပြီး လက်ရှိအချိန်မှာ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်နေကြတာကတစ်ကြောင်း၊ တစ်ပါတီကြီးစိုးနေကြတာ များပြီးတော့ ဒေသတွင်းသံတမံရေးမှာလည်း အချင်းချင်းအဆင်ပြေနေကြတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။ ဖိလစ်ပိုင်မှာ မူးယစ်ဆေးဝါးအရေး ကိုင်တွယ်မှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့တွေကတောင် ရှုံ့ချကြတဲ့ တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်မှုတွေ၊ ကမ္ဘောဒီးယားမှာ ဟွန်ဆန်ဦးဆောင်တဲ့ တစ်ပါတီအစိုးရ ဖိနှိပ်မှုတွေ၊ ဗီယက်နမ်က ဗီယက်နမ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက ဦးဆောင်တဲ့တစ်ပါတီအစိုးရ ဖိနှိပ်မှု၊ မြန်မာက မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်တဲ့ စစ်အစိုးရဖိနှိပ်မှုတွေ၊ လာအိုနိုင်ငံက လာအိုပြည်သူ့တော်လှန်ရေးပါတီ (LPRP) ဦးဆောင်တဲ့ တစ်ပါတီအစိုးရရဲ့ ဖိနှိပ်မှုတွေ၊ နဲ့အခြား အာဆီယံနိုင်ငံရဲ့ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ဒီမိုကရေစီအပေါ် ရှု့မြင်ကျင့်သုံးတဲ့ သဘောသဘာဝတွေ ရှိနေတဲ့ဒေသက ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ပြဿနာတွေကို လွယ်ကူရိုင်းတဲ့ အနောက်နိုင်ငံပေတ်နဲ့ ပဋိပက္ခချည်းကပ်နည်းတွေသုံးရင် လုံးဝအဆင်မပြေတာတော့ သတိချုပ်ရမယ်။ အာဆီယံရဲ့ ဒီလိုဖြစ်တည်မှုကို သိသိရက်နဲ့ ကုလသမဂ္ဂက မြန်မာ့အရေးကို အာဆီယံယန္တရားကို ဗဟိုပြုအဖြေရှာ စေချင်တာတော့ မြန်မာနိုင်ငံမှာ လူ့အခွင့်အရေးနဲ့ ဒီမိုကရေစီလားရာက ဘယ်မှာတည်မလဲဆိုတာ တော်လှန်ရေးအင်အားစုတွေ စဉ်းစားလို့ရမယ်ထင်တယ်။ ဖက်ဒရယ်အရေးကိစ္စ ဆိုရင်တော့ သူတို့အတွက်ပိုပြီး လက်ခံဖို့ ထောက်ခံဖို့ ခက်ခဲပါလိမ့်မယ်။

အာဏာသိမ်းတာတို့ အာဏာရှင်ဆန်ဆန် ခေတ်နောက်ပြန်ဆွဲတာတို့က အာဆီယံအတွက်အရမ်းစိမ်းတဲ့အရာတော့မဟုတ်ဘူး။ စစ်ကောင်စီကို အာဆီယံက ဘယ်လိုမြင်လဲဆိုရင် တည်ငြိမ်မှုကို မထိမ်းနိုင်သေးတဲ့ အစိုးရလို့ပဲမြင်တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ရေခဲမြေခဲ နိုင်ငံရေးသဘောသဘာဝမှာ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းတာ၊ စစ်တပ်က အစိုးရလုပ်တာ၊ စစ်တပ်က ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပေးတာတွေကလည်း ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်အရာတွေအနေနဲ့ပဲ ရှု့မြင်ပါတယ်။ လက်ရှိမှာ အာဏာသုံးရပ်လုံးကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ထားသူက စစ်ကောင်စီ (ဝါ) မြန်မာစစ်တပ်ပဲ ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် အာဆီယံရဲ့ တပ်နဲ့ဆိုင်တဲ့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှုတွေ၊ ကိုယ်စားပြုမှုတွေမှာ မြန်မာစစ်တပ်နာမည်နဲ့ သွားပြီးတော့သံရေးတမန်ရေး နိုင်ငံရေး ထုတ်ခုံမှာတော့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (စကစ) နာမည်နဲ့ တိုးဝင်လျက်ရှိတယ်။ စစ်ဘက်နဲ့သက်ဆိုင်တဲ့ အာဆီယံအစည်းအဝေးတွေဖြစ်တဲ့ ၂၁ ကြိမ်မြောက် အာဆီယံရဲ့ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်များအစည်းအဝေး (ACDFM)၊ ၁၄ ကြိမ်မြောက် စစ်ရေးဆိုင်

ရာ အာဆီယံအစည်းအဝေး (AMOM)၊ ၂၁ ကြိမ်မြောက် အာဆီယံဆိုင်ရာ စစ်ထောက်လှမ်းရေး အစည်းအဝေး (AMIM) နှင့်နောက်ဆုံး မြန်မာစစ် တပ်ကို ဦးဆောင်စေပြီးတော့မှ ၂၀ ကြိမ်မြောက် အာဆီယံလေတပ်အကြီးအကဲများ ညီလာခံကို စက်တင်ဘာလ ၁၂-၁၅ ရက်နေ့အတွင်း နေပြည်တော်မှာ ကျင်းပခဲ့တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ အိမ်ရှင်အဖြစ်နဲ့ အာဆီယံလေတပ် အကြီးအကဲများ ညီလာခံကို ကျင်းပနိုင်ခဲ့တာ ဟာလည်း စစ်ကောင်စီအတွက် တက်ရောက်လာတဲ့အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်များအကြားမှာ ပုံရိပ်ပိုပြီး ကောင်းလာစေတာပါ။ အဲဒီညီလာခံမှာ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား နဲ့ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတွေကတော့ သပိတ်မှောက်တယ် ကိုယ်စားလှယ်မလွှတ်ဘူးလို့ ကြေငြာခဲ့ပြီးတော့ စင်ကာပူကလည်းကိုယ်စားလှယ်မလွှတ်ခဲ့ပါဘူး။ လာအိုမှာ အာဆီယံရဲ့ စစ်ရေးဆိုင်ရာအစည်းအဝေးမှာတော့ အားလုံးအတူတကွ တက်ကြပါတယ်။ အာဆီယံ ပလက်ဖောင်းကနေ များများစားစား စစ်ကောင်စီကို တွန်းအားပေးဖို့ မဖြစ်နိုင်တာကို တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်မှာ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအများဆုံးနိုင်ငံက စင်ကာပူနိုင်ငံဖြစ်ပြီးတော့ ၂၈.၀၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိပါတယ်။ ဒုတိယအများဆုံးကတော့ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီးတော့ ၂၃.၃၆ ရာခိုင်နှုန်းပါ။ တတိယကတော့ ထိုင်းဖြစ်ပြီးတော့ ၁၂.၅၁ ရာခိုင်နှုန်းပါ။ ဒီ ၃ နိုင်ငံပေါင်းလိုက်ရင် ထက်ဝက်ကျော်ပါတယ်။ စင်ကာပူကတော့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအမြင့်ဆုံး ဖြစ်တော့ ဘဏ်စနစ်ကိုလည်း မြန်မာပြည်သူတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဘဏ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဖြတ်တောက်လို့မရပါဘူးလို့ စင်ကာပူနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ပြောပါတယ်။ တဖက်မှာလည်း စစ်လက်နက်ဝယ်ယူမှုကတော့ ခွင့်မပြုဘူးလို့ ပြောပါတယ်။ စင်ကာပူရဲ့ ဘဏ်စနစ်နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဟိုးလေးတကျော်ဖြစ်ပြီးတဲ့နောက် ဒီနှစ်အတွင်းမှာပဲ ထိုင်းနိုင်ငံရဲ့ ဘဏ်စနစ်အပေါ် ပိုပြီးအားထားလာတာကို နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ အစီရင်ခံစာတွေက ဖော်ပြလာပါတယ်။ တရုတ်ပဲပြောပြော၊ အာဆီယံဘဲ ပြောပြော အကျိုးစီးပွားနဲ့နွယ်ယှက်လာတဲ့အခါ စစ်ကောင်စီကို တွန်းအားပေး ဖိအားပေးဖို့ကိုတောင် မဆိုဘဲနဲ့ ဒီလိုကာလမှာ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ရဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကို လုံခြုံဖို့ အာမခံချက်ရှိဖို့ကလည်း အပေးအယူလုပ်ရသေးတယ်။ တရုတ်အနေနဲ့ကလည်း အာဆီယံနိုင်ငံတွေကြားမှာ လွှမ်းမိုးမှုအရှိဆုံးလို့ ပြောလို့ရမယ်။ တရုတ်ရဲ့ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဒီနှစ် တွေမှာ နေပြည်တော်ခရီးစဉ် ခေါက်တုန်းခေါက်ပြန် သွားလာနေတာတွေ၊ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း စစ်ရေးအခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာမှုတွေ၊ မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း စစ်ဘောင်ကျယ်လာတာနဲ့ တိုက်ပွဲတိုးတက်မှုတွေ၊ မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်းစစ်ကောင်စီရဲ့ Bargaining Power ကျလာပြီး ကေအဲန်ယူရဲ့ ပူးပေါင်းတပ်ဖွဲ့တွေရဲ့တိုက်စစ်နဲ့ ချွေစစ်တွေကြောင့် စစ်ကောင်စီ အကြပ်တွေ့လာပါတယ်။ ဒါပေမယ့်စစ်ကောင်စီတော်လှန်ရေးအဖွဲ့တွေကို ကုန်စင်သွားအောင် မတိုက်နိုင်သည့်တိုင် အင်အားချိနဲ့အောင်လုပ်ပြီး Bargaining Power နဲ့ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးလမ်းကြောင်းကို ဖန်တီးတဲ့သမိုင်းရှိပါတယ်။ တော်လှန်ရေးအင်အား စုတွေကို အင်အားချိနဲ့အောင် လုပ်တဲ့နည်းဟာ သူတို့ရဲ့ စစ်ရေးမ အောင်မြင်ရင်၊ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေရဲ့ သံတမန်ရေးကို တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ပြီး တော်လှန်ရေးအင်အားစု အဓိကလိုအပ်တဲ့ စစ်ရေးဆိုင်ရာ၊ ရံပုံငွေဆိုင်ရာ၊ ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ၊ ရိက္ခာဆေးဝါးဆိုင်ရာ Supply Chain တွေကို အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံကနေပြီး ဖြတ်တောက်ဖို့ တွန်းအားပေးတာပါပဲ။

ထိုင်းနိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်း တော်လှန်ရေးအင်အားစုတွေ အပေါ် တဖြည်းဖြည်းနဲ့ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းတင်ပို့တာတွေကိုနဂိုထက် ပိုပြီးတင်းတင်းကြပ်ကြပ် ကိုင်တွယ်လာပြီးတော့ ကျန်တဲ့အပိုင်းမှာလိုတိုးပိုလျော့ လုပ်လာတာက စစ်ကောင်စီ တနည်းအားဖြင့် မြန်မာစစ်တပ်ရဲ့ တွန်းအားတွေကလည်း အဓိက အခန်းကဏ္ဍမှာပါတာပေါ့။ လွန်ခဲ့တဲ့ဖွန်လကလည်း မြန်မာနိုင်ငံကအိမ်ရှင်လုပ်ပြီးတော့မြတ်မြို့မှာ ၃၆ ကြိမ်

မြောက် မြန်မာ-ထိုင်း နယ်စပ်ကော်မတီ အစည်းအဝေးကိုအိမ်ရှင်အနေ နဲ့ပြုလုပ်ခဲ့တယ်။ တက်ရောက်လာတဲ့ကိုယ်စားလှယ်တွေက မြိတ်မြို့ရဲ့ နာမည်ကြီး ဘုရားတွေဖူးပြီး နေပြည်တော်မှာလည်း ဘုရားဖူးသွားခဲ့ တယ်။ မြောက်ပိုင်းအဖွဲ့တွေက အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတွေအပေါ်မှာ သူတို့ရဲ့ အကျိုးစီးပွားဖြစ်တဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တွေရှိတဲ့နေရာမှာ ထိန်းချုပ်လာနိုင် တာနဲ့အမျှ Bargaining Power ကန့်သတ် တစ်စတစ်စ ပိုပိုတိုးလာ တာကို တွေ့ရတယ်။ တစ်ဖက်မှာစစ်ကောင်စီကလည်း တရုတ်ကိုရုပ်ပျက် ဆင်းပျက် အိမ်ခြံပျက် အပူကပ်နေတာဆိုပေမယ့် အလုံးစုံကို တရုတ် ကရပ်တန်နိုင်တဲ့ အနေအထားမရှိပါဘူး။ ကိုးကန့်ရဲ့ဧည့်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့နဲ့ မပူးပေါင်းဘူးဆိုတဲ့အချက်နဲ့ တရုတ်ကကြားဝင်စေ့စပ်မှုကိုကြို ဆိုတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်း ပါတဲ့ထုတ်ပြန်စာနဲ့ ပေါက်ကြားလတဲ့တရုတ် နဲ့ မြောက်ပိုင်းအဖွဲ့ တွေဆုံတဲ့အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းတွေက လက်ရှိ တော်လှန်ရေး အင်အားစုတွေအပေါ်မှာ တော်တော်လေး စိုးရိမ်မှုတွေ မြင့်တက်လာစေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် လွန်ခဲ့တဲ့ရက်အနည်း ငယ်ကပဲ ကချင်မှာ စစ်ကောင်စီရဲ့ တပ်စခန်းသိမ်း တိုက်ပွဲတွေ၊ မြေ ရှားသတ္တုထွက်တဲ့ ပန်ဝါမြို့သိမ်းနဲ့ ချီဖွေမြို့ သိမ်းတာတွေ၊ နဲရခိုင်တပ် တော်ရဲ့ မြို့သိမ်းတိုက်ပွဲတွေ ဆက်ပြီးမြို့သိမ်းတိုက်ပွဲတွေ၊ TNLA ဘက် ကလည်း တိုက်ပွဲမရပ်တဲ့အပြင် ယမန်နေ့အောက်တိုဘာလ ၂၁ ရက် နေ့မှာတောင် မန္တလေးတိုင်းပြင်ဦးလွင်-နောင်ချိုလမ်းပိုင်းမှာ TNLA နဲ့ စကစကြားတိုက် ပွဲဖြစ်နေတုန်းပါ။ ပြီးတော့ မကြာသေးခင်က သီ ပေါမြို့ကိုသိမ်း ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့တွေမှာ Bargaining Power ရှိကြ တဲ့ အတွက်ကြောင့် အထိုက်အလျောက်တရုတ်ဖိအားတွေကို ရှောင်တိမ်း တာတွေ၊ တရုတ်ရဲ့အဓိက အကျိုးစီးပွားတွေနဲ့ ပဋိပက္ခဖြစ်အောင် ကြည့်လုပ်တတ်ကြတယ်။ တရုတ် ရဲ့အဓိကလိုလားချက်ဖြစ်တဲ့အကျိုး စီးပွားကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးကိုသူတို့ ကထိန်းထားပြီးတော့ စကစ နဲ့ တိုက်ပွဲမဖြစ်ရေးက တရုတ်အတွက်တောင်း ဆိုချက်ဖြစ်ပေမယ့်လည်း ပမာဏနည်းစားပေးမဟုတ်နေတော့ မြောက်ပိုင်းအဖွဲ့တွေက သတိနဲ့အလုပ် ဆက်လုပ်နိုင်ကြတယ်။

ကော်သူးလေမှာက အာရှလမ်းထိန်းချုပ်ပြီးနောက်ပိုင်း ကေအဲန်ယူ ကို ထိုင်းက အလေးပေးစဉ်းစားလာရတဲ့ အခြေအနေလေးရှိလာတယ်ဆို ပေမယ့် စစ်ကောင်စီက အနိုင်ရမြင်းဖြစ်နေကျ ဆိုတဲ့ထိုင်းရဲ့ ယူဆချက် က တစ်ကြောင်း၊ ရေရှည်ဆက်ဆံရေး ရှိလာခဲ့တာတစ်ကြောင်း၊ ကော် သူးလေနယ်မြေမှာ ထိုင်းနဲ့ကိုယ်စားပြုညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမယ့် ကိုယ်စားပြု နိုင်တဲ့ စနစ်တစ်ခု၊ ကော်သူးလေအစိုးရ ဘော်ဒါတစ်ခု မရှိတာကြောင့် ကရင့်အရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ထိုင်းကမြေပြင်မှာ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရအခွင့်အာ ဏာရှိသူတွေနဲ့ဘဲ ၎င်းတို့အစိုးရရဲ့ တရားဝင်လမ်းကြောင်းအပြင်ကနေ ထိတွေ့ကြတယ်။ ဥပမာ- ကရင့်နယ်ခြားစောင့်တပ်လို ဗိုလ်ချစ်သူတို့ က ထိုင်းရဲ့ ဒေသန္တရအာဏာပိုင်တွေနဲ့ ညှိနှိုင်းတာတွေပေါ့။ ကျားဖြန့်ကိစ္စ တုန်းကလည်း ကေအဲန်ယူမှာ ကိုင်တွယ်ဖို့ခက်တဲ့အခြေအနေကို ထိုင်း နိုင်ငံက နားလည်ထားတယ်။ အဲ့တာကြောင့် သူတို့ကိုယ်တွယ်လိုတဲ့ကိစ္စ တွေကို ကေအဲန်ယူကို ကွေကွင်းပြီး ကိုယ့်အစီအစဉ်နဲ့ကိုယ် စကစပဟို ပြုပြီး ဖြေရှင်းတယ်။ နှစ်စဉ်ထိုင်းပို့ကုန်သွင်းကုန်အတွက် အမေရိကန် ဒေါ်လာ တစ်ဘီလီယံကျော် ကုန်သွယ်ရေးတန်ဖိုးရှိတဲ့ အာရှလမ်းကိစ္စမှာ ကေကွင်းလို့မရတဲ့ အခြေအနေမှာတောင် Constructive Discus sion ကိုမတွေ့ရသေးဘူး။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံက အရမ်းအရေးကြီးပါတယ်။ တော်လှန်ရေးရဲ့ အဆင်မပြေမှုနဲ့ အဆင်ပြေမှုတော်တော်များများက အိမ် နီးချင်းနိုင်ငံအပေါ်မှာ မူတည်နေတာ ဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့် ဒီလွန်ဆွဲပွဲ မှာ Bargaining Power ရှိတဲ့သူက တောင့်တောင့်တင်းတင်းရပ်တည် နိုင်တယ်။ Thailand Development Research Institute ရဲ့ဒေတာအရ ထိုင်းရဲ့ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်မှု ရာခိုင်နှုန်း ၅၀% ကျော်ကို သဘာ ဝဓာတ်ငွေ့အသုံးပြုပြီးတော့ အဲ့ဒီဓာတ်ငွေ့ရရှိလို့အပ်ချက် ၁၄% ကို မြန်မာ

ကနေဝယ်ယူတင်သွင်းရတယ်။ ထိုင်းကိုပို့တဲ့ဓာတ်ငွေ့အများဆုံးက ကော် သူးလေတောင်ဘက်က မြိတ်၊ ထားဝယ်ခရိုင်မှာ တည်ရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီအ ရေးပါတဲ့ နယ်မြေတွေကို ထိန်းနိုင်မယ်ဆိုရင် ပါဝါချိန်ခွင်လျှာပြောင်းလာ နိုင်ပါတယ်။ လာမယ့် ဒီဇင်ဘာမှာ ထိုင်းကနေ ကမကထ လုပ်မယ့်အစည်း အဝေးမှာ တော်လှန်ရေးအစုအဖွဲ့တွေရဲ့ အသံလည်း ပါဝင်ခွင့်ရဖို့များပြီး တော့ ထိုင်းကလိုချင်တဲ့ အဖြေထုတ်ဖို့ခက်ခဲနေပါလိမ့်မယ်။ ထိုင်းက အာရှလမ်းကိစ္စကို ထိုင်းကလျစ်လျူရှုလို့မရတဲ့ တော်လှန်ရေးအင်အားစု က သက်ဆိုင်သူတွေနဲ့ တွေ့ဖို့ဖြစ်လာနိုင်ပါတယ်။

နိုင်ငံတကာနဲ့ အိမ်နီးချင်းတွေက မြန်မာနိုင်ငံထဲက အဖြူအမဲ နှစ်မျိုး မဟုတ်တဲ့ အခြေအနေနဲ့ ရှုပ်ထွေးလှတဲ့ အခြေအနေကို တဖြည်းဖြည်းနား လည်လာပြီးလို့ ပြောလို့ရပေမယ့် သူတို့လိုချင်တဲ့ စကစ ရဲ့ ရွေးကောက်ပွဲ ပုံပြင်ကိုလည်း ယုံစေချင်နေကြပါတယ်။ လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးတွေရဲ့ အခြေအနေကိုလည်း ပိုပြီးယခင်ကထက် ပိုနားလည်လာကြတယ်လို့ ဆိုနိုင်တယ်။ ဘာလို့လည်းဆိုတော့ မြန်မာနိုင်ငံရေး Stakeholders လို့ပြောရင် လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအင်အားစုတွေက အခရာကျတာပြီး တော့ ကိုယ်ပိုင်ထိန်းချုပ်နယ်မြေရှိတယ် ဆိုတာကိုလည်း မြင်လာကြ တယ်။ အဲ့ဒီထိန်းချုပ်နယ်မြေမှာလည်း အုပ်ချုပ်ရေးတွေ ပီပြင်အောင်လုပ် လာကြတာတွေ ဖက်ဒရယ်ဆိုင်ရာ ရုပ်လုံးပေါ်အောင် ကြိုးပမ်းလာမှုတွေ က နဂိုအာဏာသိမ်းစ နားလည်ထားတဲ့ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုနဲ့ စကစ ဆိုပြီး နှစ်စုတည်းမဟုတ်နေဘူးဆိုတာ ပိုနားလည်လာကြတယ်။ ကော်သူးလေပီပီပြင်ပြင် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာဖို့ဆိုရင် ကော်သူးလေတည်ရှိ တဲ့ ပထဝီအနေအထား၊ အိမ်နီးချင်းအနေအထားအပေါ်မှာ အများကြီးမူ တည်နေပြီးတော့တယ်။ စစ်ကောင်စီ အာဏာပြတ်ကျတဲ့အထိ တိုက်မယ် ဆိုရင် အာဆီယံရဲ့ အာဂျန်တာထဲမှာ အဲ့ဒါပါမနေပါဘူး။ ကိုယ့်ရဲ့ ဒေသန္တရ အုပ်ချုပ်ရေးပီပြင်လာတာနဲ့ Bargaining Power ချိန်ခွင်လျှာ အလှည့် အပြောင်းလုပ်တာက လက်တွေ့ကျတဲ့ နိုင်ငံရေးဖြစ်ပါတယ်။ အဲ့တာက လည်း တခုတည်းသော မိမိတို့ရဲ့ နိုင်ငံတကာ စိတ်မဝင်စားကြတဲ့ (သို့) ဝင်မပါချင်ကြတဲ့ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးကို တက်လှမ်းနိုင်မယ့် ပထမ ခြေလှမ်းဖြစ်မယ်လို့ စားရေးသူက ဆိုချင်ပါတယ်။ ဒုတိယ အပိုင်း ဆက်ရန်.....

နယ်ဒုဒါး

ပိုမိုကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုအတွက် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ မျိုးဆက်သစ်လူငယ်များကို ပြင်ဆင်

ကေအဲန်ယူ-ဗဟို

၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၁၄ ရက်

အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့်တင်ရန် အဖွဲ့အစည်း၏ ကတိကဝတ်နှင့်အညီ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးသည် ကော်သူးလေနယ်မြေတွင် တစ်လကြာ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး လေ့ကျင့်ရေးသင်တန်းအား ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၆ ရက်မှ အောက်တိုဘာလ ၁၁ ရက်နေ့အထိ သင်တန်းအားပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ခေါင်းဆောင်မှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံခန့်ခွဲရေးသင်တန်းအား ခရိုင်နှင့် ဌာနဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်များ ကျွမ်းကျင်မှုကိုအားကောင်းစေရန် နှင့် လျင်မြန်စွာပြောင်းလဲနေသော နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းတွင် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုများကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ ကြိုးပမ်းမှုများအနက် သိသာထင်ရှားသောခြေလှမ်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

တတိယနှစ်မြောက် ကျင်းပသည့် ခေါင်းဆောင်မှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံခန့်ခွဲရေးသင်တန်းသည် ကော်သူးလေနယ်မြေအတွင်း ထိရောက်ပြီး ခံနိုင်ရည်ရှိသော အုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ မျှော်မှန်းချက်ကို ပံ့ပိုးပေးသည့် ခေါင်းဆောင်မှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးမဏ္ဍိုင် (၃) ရပ်အပေါ် ဦးတည်ထားသည်။ အဆိုပါအစီအစဉ်တွင် တက်ရောက်လာသည့် ကိုယ်စားလှယ် ခေါင်းဆောင်သင်တန်းသားများအား ၎င်းတို့၏ ခရိုင်နှင့် ဌာနများကို ယုံကြည်မှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုတို့ဖြင့် ဦးဆောင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော အသိပညာ၊ ကိရိယာ (Tools) များနှင့် မူဘောင်များကို ပံ့ပိုးပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ယခုနှစ် အစီအစဉ်၏ ဒုတိယအပိုင်းတွင် မဟာဗျူဟာအရ အရေးပါသော တောင်ပိုင်းခရိုင်များဖြစ်သည့် ဒူးသထူခရိုင်၊ ဒူးပလာယာခရိုင် နှင့် ဖားအံခရိုင် စသည့်ခရိုင်များတို့မှ ထွန်းသစ်စခေါင်းဆောင် စုစုပေါင်း (၃၈) ဦးပါဝင်ခဲ့သည်။ ခေါင်းဆောင်မှု၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့ရေးရာစီမံခန့်ခွဲရေးသင်တန်းတွင် တက်ရောက်လာကြသည့် ကိုယ်စားလှယ်ခေါင်းဆောင်များအား ၎င်းတို့၏ဒေသခံလူထု၏ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ရန် နှင့် ကိုယ်စားလှယ်ခေါင်းဆောင်များကို စွမ်းရည်မြှင့်စေရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အုပ်ချုပ်မှုစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးကျောင်း (SGPA) သည် ဤသင်တန်းဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အဓိကကူညီပံ့ပိုးပေးပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးကျောင်း (SGPA) မှ နည်းပညာဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးသည်သာမက သင်ရိုးညွှန်းတမ်းအား ရေးဆွဲခြင်း

နှင့် သင်တန်း၏ အရည်အသွေး နှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိမှုတို့ကို သေချာစေကာ သင်ကြားရေးဆိုင်ရာများတို့ကိုလည်း ပံ့ပိုးမှုများ ပေးဆောင်ခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးကျောင်း (SGPA) တည်ထောင်သူ ဒါရိုက်တာ စောကပီမှ "မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော မျှော်မှန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီနေချိန်တွင် ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေး လိုအပ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများကို အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်အောင် ရေးဆွဲထားပြီး၊ ပဋိပက္ခ၊ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးတို့ကြောင့် ရှုပ်ထွေးသော လူမှုဝန်းကျင်တွင် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှ ခေါင်းဆောင်များ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် စွမ်းရည်အထူးဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းဖြစ်သည်" ဟုရှင်းပြခဲ့သည်။

ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးမှခေါင်းဆောင်များသည် ကော်သူးလေတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် မျိုးဆက်သစ်ခေါင်းဆောင်များကို ပြင်ဆင်ခြင်းသည် အရေးကြီးကြောင်း အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ အထွေထွေတွဲဖက် အတွင်းရေးမှူး - ၂၊ အုပ်ချုပ်မှုစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ ပဒိုစောလှထွန်းမှ "ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော မဟာဗျူဟာများထဲမှ လမ်းကြောင်းတစ်ခုဖန်တီးရန် ဤသင်တန်းသည် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော ခေါင်းဆောင်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ အုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းပုံအတွင်း လူငယ်ခေါင်းဆောင်များအတွက် အဓိကအခန်းကဏ္ဍများ ဖြစ်လာစေရန်အတွက် ရည်ရွယ်သည်။ ယခုသင်တန်းကာလ ပြီးဆုံးသည့်အချိန်တွင် စုစုပေါင်းသင်တန်းသား (၂၁၇) ဦးကို သင်တန်းပို့ချခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။" ဟု အုပ်ချုပ်မှုစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုအခြေအနေကို ရှင်းပြခဲ့သည်။

ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး ဥက္ကဋ္ဌ ပဒိုစောကွယ်ထူးဝင်းမှလည်း "ကေအဲန်ယူသည် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးစတင်ကာတည်းက မိမိနယ်မြေ၊ မိမိလူထုများရှိနေသည့်အတွက် အစိုးရတရပ်အသွင်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ရပြီး လက်ရှိအချိန်တွင် ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးသည် တော်လှန်ရေးကာလ ကော်သူးလေအစိုးရကို စနစ်တကျဖြင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အစိုးရတရပ် ပြည့်မီလာစေရေးအတွက် အုပ်ချုပ်မှုစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးကော်မတီ၏ ပို့ချပေးလျက်ရှိနေသော သင်တန်းများမှတစ်ဆင့် ကေအဲန်ယူ၏ နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်များရရှိအောင်မြင်သည်အထိ ကြိုးစားလုပ်ဆောင်သွားကြရမည်ဖြစ်ကြောင်း" သင်တန်းဆင်းပွဲတွင် အားပေးတိုက်တွန်းသွားခဲ့သည်။

ဖဲဒရဲဒ် နီဒ်မိဒ်ကရဲဒ်စံဒ်ခူဒ်တၢ် အကူဒ် (၂)

ပူၤကွဲဒ်တၢ်ဘၣ် လံာ်တၢ်ပိာ်ထွဲ

အဆၢဒိဒ် (၄)

တၢ်ဘၣ်စၢၤကတီၢ် ကလုာ်တၢ်ဃုာ်ဖိး ကီၢ်ပဒိဒ် တၢ်မၤမူဒါတဖၣ်

၂၄. ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ ဝုာ်ဝီ

- (၁) တၢ်သုာ်ထီၣ် ဖဲဒရဲဒ်နီဒ်မိဒ်ကရဲဒ်စံဒ် ကီၢ်စၢၤဖိဒ်ကရဲဒ်အဂီၢ်, ဟီၣ်ခိၣ်ဘီ မုၢ်ထံကီၢ်ပဒိဒ်တဖၣ် ကသုာ်ညါပာ်ပနီၣ်, ကဆိၣ်ထွဲဒီးပာ်ဖိဒ်မၤသကိး တၢ်ကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ် တၢ်ကမၤအီၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ဒ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ ဖိလစံဒ်သန့အသိး, ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ် အဖုအကရၢတဖၣ်တၢ် သုာ်ညါပာ်ပနီၣ် တၢ်ဘၣ်စၢၤကတီၢ် တၢ်ဃုာ်ဖိးကီၢ်ပဒိဒ် ဖိးသဲစးက အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒ်အဂီၢ် တၢ်ကပာ်ဖိဒ် မၤသကိးတၢ်ဒီး ဘီမုၢ်စၢၤဖိဒ်ကရၢ ဃုာ်ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်ထံကီၢ်ပဒိဒ်တဖၣ် ဒီး ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ် တၢ်ကရၢကရိ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်သဲစးတဖၣ်အိၣ်ဝဲအသိး, တၢ်ကမၤအီၤဒ်သိး တၢ်ကဆဲး လီၤဘၣ်ဝဲမံၤပနီၣ် ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်ထံကီၢ်တဖၣ် လံာ်ဃးဃာ်တဖၣ်လၢ တၢ်ဒီတအါကီၢ်စၢၤဖိဒ် ဒီး ကီၢ်စၢၤဖိဒ်ထံကီၢ်ဖိကမုၢ်တဖၣ်ကရဲဒ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.
- (၄) တၢ်တိာ်ကူၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် တၢ်မၤရဲၣ်တဖၣ် တၢ်ကပာ်ဖိဒ်မၤသကိးတၢ် ဒီးတံၤသကိးထံကီၢ်တဖၣ် လၢအဆိၣ်ထွဲဝဲ ဖဲဒရဲဒ်နီဒ်မိဒ်ကရဲဒ်စံဒ်ဝုာ် ဝီ တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအံၤန့ၣ်လီၤ.
- (၅) ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ် ထံကီၢ်အတၢတဖၣ် တြိတၢ်ဝုာ်ဝီဝဲဒ် သးကရူၢ်လၢဟံး န့ၣ်တၢ်စိကမီၤ တုၤလီၤတီၤလီၤကရဲဒ်အဂီၢ် ဒီးတၢ်လိာ်ဘၢလိာ်ကီၢ် အီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်ကွီၢ်ဘျီၣ် လၢတၢ်ဟံးဝုာ်ဝီ ကန့ၢ်အဂီၢ် တၢ်ကမၤ အီၤလၢ မိာ်သီမိာ်လါအကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂၅. မုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲဒ်ဝုာ်ဝီ

- (၁) မုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲဒ်ဒီး ကျိၣ်စုာ်ဝီတၢ်အိၣ်ယၢၤ ဂီၢ်ထံးခိၣ်ဘီတဖၣ် လၢအကဲ ထီၣ်ဝဲတၢ်မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲသးကရူၢ် အမၤတပျၢ်တပျီၤတၢ်တဖၣ် ကဆဲး လီၤစုၤလီၤဝဲအဂီၢ် တၢ်ကမၤသကိးတၢ်ဒီး ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤ တၢ်ကရၢကရိတဖၣ် လၢအလူၤပိာ်မၤထွဲဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်နီၣ်ထီၣ် (International norms) ဒီး အိၣ်ဒီး တၢ်တူၢ်မူတူၢ်ဒါ, တၢ်ဟံးမူဟံးဒါ, အိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိအိၣ်ဖျိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) တၢ်ကမၤဝဲဒ် ထံကီၢ်ဖိကမုၢ် အဂီၢ်ခိၣ်ထံးမုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲဒ်ကတုၤထီၣ် အဂီၢ်, ကျိၣ်စုာ်လဲၤတရံးသး ကဘၣ်ဝုာ်ဘၣ်ဝီဒီး တၢ်မၤလၢပျဲၤန့ၣ်ဝဲ ကျိၣ်စုာ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ် ကန့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) တၢ်ဒီတအါ ဒီး မၤဖုံထီၣ်န့ၢ် မုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲဒ်တၢ်ဝဲတၢ်ယိးတဖၣ် လၢအိၣ် ထီၣ်ဝဲခိၣ်ဖျိ သးကရူၢ်ဟံးန့ၢ်တၢ်စိကမီၤ အတၢ်မၤတဖၣ် လၢက မုၢ်တဖၣ်အဖိခိၣ် ကန့ၢ်အဂီၢ် တၢ်ကပာ်လီၤတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်ဒီး မၤ အီၤန့ၣ်လီၤ.
- (၄) တၢ်ကကွဲးပာ်လီၤ မုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲဒ် ဖိလစံဒ်သန့ လၢအဖိးမိးဒီး တၢ်သုာ် ထီၣ် ဖဲဒရဲဒ်နီဒ်မိဒ်ကရဲဒ်စံဒ်ကီၢ်စၢၤဖိဒ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂၆. ပုၤဝုာ်ဝီ

- (၁) လၢတၢ်ထီဒါ မၤလီၤပျီၤ မိၤစိရိၤအပူၤ ပာ်ဃုာ်ဝဲဒ် အစၢၤတဖၣ်အစၢၤဒီး ခိၣ်ဖျိလၢမိၤစိရိၤ အမုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲဒ်, ပုၤဝုာ်ဝီ, သးဝုာ်ဝီတၢ်ဆိၣ်သနး သးအး သပျီၤတဖၣ်အဃိ ကလုာ်ခူၣ် ထံကီၢ်ဖိခဲလၢာ် လၢအလဲၤဃုာ်အိၣ်ကဒု ဝဲဒ်လၢ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတဖၣ် မုၢ်သးအိၣ်ပတံထီၣ်ဝဲ လၢကကဲထီၣ်ဘၣ် က့ၤ ကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်ဖိသၢပျၢၤ တၢ်မၤကလဲၤအသးဘျုးဘျုးဆိၣ်အဂီၢ် တၢ်ကရဲၣ်ကျဲၤမၤန့ၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ.
- လၢန့ၢ်အမဲာ်ညါ ဘၣ်ထွဲတၢ်ကအိၣ်ဆိးဘၣ်ဝဲ လၢကီၢ်ပယီၤပူၤထီၣ်ဘီအ ဂီၢ် တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤန့ၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) သးကရူၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ် တၢ်စိကမီၤ အတၢ်ဆိၣ်တၢ် မၤဆူၣ်မၤဆိးတဖၣ်အ ဃိ ပုၤလၢဘၣ်ဃုာ်မုၢ်ဖျိးတဖၣ်, ပုၤဝုာ်ဝီမုၢ်ကျဲၤဝဲကွဲဒ်ဒီး ပုၤလၢအ တၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူ ဘၣ်ဒိဝဲတဖၣ် ပုၤဝုာ်ဝီတၢ်ဒိသုာ်ဒိသး တၢ်မၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲအီၤကန့ၢ်အဂီၢ် တၢ်ကပာ်ဖိဒ်မၤသကိးတၢ်ဒီး ဘီမုၢ်စၢၤဖိဒ်ကရၢ, ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်တၢ်ကရၢကရိ လၢဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ပုၤပတီၢ်မုၢ်, ဂီၢ်ခိၣ်ထံး ပုၤတီၢ်ပတီၢ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ်ဆိးအိၣ်အီၤ ကဘၣ် လိာ်ဘၣ်စးအဂီၢ် တၢ်ကရဲၣ်ကျဲၤမၤအီၤ ဒ်တၢ်သုအိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.
- (၄) တၢ်ကမၤဝဲဒ် ဒ်သိးတၢ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် ပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီး ပုၤသ့ပုၤ ဘၣ်တဖၣ် လၢအလဲၤတုၤဝဲဒ်ဆူ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတဖၣ် အတၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤ လၢတၢ်သုတၢ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂၇. တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီး တၢ်ဒီတအါဝုာ်ဝီ

- (၁) တၢ်ဘၣ်စၢၤကတီၢ် တၢ်ဃုာ်ဖိးကီၢ်ပဒိဒ် ကထီၣ်ဃုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီး ကလုာ်တၢ်ဃုာ်ဖိး ကီၢ်ပဒိဒ်လိာ်ကီၣ်ကးဘၣ်ထွဲ ထံကီၢ်ဖိ တၢ်ဘၣ် တၢ်ဘၢဒီး တၢ်ဒီတအါ တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်, တၢ်ဒီတအါ ကီၢ်စၢၤဖိဒ်အဂီၢ် ကကွဲးပာ်လီၤဝဲ ဒီကလုာ်ပတီၢ် တၢ်ဒီတအါ အတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်ဒီး မၤဖျိထီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) သဲစးတၢ်ဒိဒ်စိဒီး တၢ်ဒီတအါထံကီၢ်ဖိကမုၢ် အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢကန့ၢ် အဂီၢ် တၢ်ဘၣ်စၢၤကတီၢ် တၢ်ဃုာ်ဖိးကီၢ်ပဒိဒ် ကဘၣ်ကွဲးပာ်လီၤဝဲ တၢ်ဒီတအါထံကီၢ်ဖိကမုၢ် အတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤ လၢအဆိၣ်အခူဒီး မၤအီၤ န့ၣ်လီၤ.
- (၃) တၢ်ဝုာ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ, ဒီး
- (၄) တၢ်ဒီတအါထံကီၢ်ဖိတဖၣ် လၢအိၣ်ဝဲဒ်ဖဲ ကီၢ်စဲာ်ဘၣ်ထွဲအပူၤအဂီၢ် ဖဲ တၢ်မၤဝဲဒ် ကမုၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ အတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤအဆၢကတီၢ် တၢ် ဘၣ်စၢၤကတီၢ် တၢ်ဃုာ်ဖိးကီၢ်ပဒိဒ် ကသုာ်ညါပာ်ပနီၣ်ဝဲဒ် ကလုာ် န့ၣ်တၢ်ပာ်ဆၢ အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် လၢအိၣ်သုာ်လီၤအသးဒီး ဟူးဂဲၤ ဝဲဒ်ဖဲ ကီၢ်စဲာ်အပူၤတဖၣ် အတၢ်မုၢ်တၢ်ဒီး ကဘၣ်ထီၣ်ဃုာ်မၤသကိးန့ၣ် လီၤ.

တၢ်ဝုာ်တၢ်ကျဲၤလၢအိၣ်လီၤတဲာ်ဒီးတဖၣ် ပကဆဲးပာ်ဖျိကဒီးဆူ
လံာ်လၢကပာ် အသီတဘျုးအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပဒိတ်စီအေဒ်ထူ အတတ်ကတိဖဲ ဟီဂ်ခိဒီဖျာဂ် ကိုသရဂ်/ သရဂ်မုဂ် အမုါနံ ၂၀၂၄ နံ

အဆိကတတ် ယအဲဒ်ဒီးစံးဘျူးစံးဖိုင် ကိုသရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် လာ တနံညါအံမုါဝဲဒ် ကိုသရဂ်/သရဂ်မုဂ် သုဂ်တဖုဂ်အမုါနံလဟီဂ်ခိဒီတဖျာဂ်န့လီ. တနံညါအံမုါဝဲဒ် ဟီဂ်ခိဒီဖျာဂ် ကိုသရဂ်/သရဂ်မုဂ်အမုါနံ အံ ပဝဲဒ် ကိုသလုပျာမတဖဲကရစာဖိုင် ပစံးဘျူးစံးဖိုင်ဘုဂ် ကိုသရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် လာအဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ် ဟ့ဂ်လီတုါလံအသး လာပပုက လုဂ်သုဂ်တဖုဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ်အဂီ ဒီး လာထံကီသုဂ်တဖုဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ်အဂီ အဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ်မုါဝဲ ပုလုဂ်ခိဒီဖျာဂ် သုဂ်တဖုဂ်န့လီ. ပမုါကွါကွါ ကိုသရဂ်/သရဂ်မုဂ်အမုါနံ လာဟီဂ်ခိဒီဖျာဂ် ဘုဂ်တဖုဂ်အံန့ ဘုဂ်တဖုဂ်အံဒီး တဲသကိးအံဖဲ ၁၉၆၆ လာ (ယုဂ်နံစကိဂ်) ဒီဖျါလ အဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ်ဒုးအိဂ် ထီဂ်ဝဲဒ် ထံကီပဒိတ်ပပုဂ်သုဂ်တဖုဂ် အ (ဒီကရဲ) လာဘုဂ်တဖုဂ်အံဖဲ (ဖဲ ရုဂ်) န့လီ.

တနံညါအံ မုါတုဂ်သုဂ်ခိဒီထီဂ်ဒီး မလမကပီကွါ သရဂ်/သရဂ်မုဂ် သုဂ်တဖုဂ် လာဟ့ဂ်လီတုါလံအသး, တုဂ်သုဂ်ခိဒီထီဂ်ကွါ အဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ်လာ အလဲပုကကွံဂ်လံမုါဂု, လာသိဂ်လိတုါလာဆာကတီခဲအံ သုဂ်တဖုဂ်မုါဂုန့ အဝဲဒ်အံအလီအိဂ်သပုဂ်ကတိလဟီဂ်ခိဒီဖျာဂ် ပစံးဘျူးစံးဖိုင်ဒီး မလမကပီကွါ အံအသးဒီး ဟီဂ်ခိဒီဖျာဂ်န့ ပဝဲဒ်ပပုဂ်ကတီဝဲဒ် ပဝဲဒ်နီဝဲ သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် အတုါလုဂ်တုါပျာအသးတုါမလမကပီဝဲ သရဂ်/သရဂ်မုဂ် သုဂ်တဖုဂ်ဝဲ ၁၉၉၄ နံ လါအိးကထိဘုဂ် ၅ သီန့ ဘုဂ်တဖုဂ်စးထီဂ်မလမကပီအ ဆိကတတ် လာဘီမုါစာဖိုင်အပတီန့လီ. ဖဲလဟပမလမကပီ သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ်လာတနံအံန့ အဒိအဒါန့ ပကဘုဂ်စံးဘျူးစံးဖိုင် သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် လာအဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ် ဟ့ဂ်လီအသးလာ ပပုဖဲဒီ ဖဲ သုဂ်သုဂ်တဖုဂ်အဂီ, ပပုလုဂ်သုဂ်တဖုဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ်အဂီ လာကအိဂ်ဒီးတုါ ထံဂ်, တုဂ်သုဂ်ညါ, ဒီးတုါကွါဘုဂ်သုဂ် သုဂ်တဖုဂ်န့လီ. တုါကွါဘုဂ်ကွါ

သု, ဒီးတုါထံဂ်တုါသုဂ်ညါသုဂ်တဖုဂ်အံန့ မုါဝဲဒ် ပုကကလုဂ်, ထံကီ တ ကီ, ဟီဂ်ခိဒီအတုါအိဂ်မုါဝဲဒ်ခါဆူညါအသး ပတစံးဘျူးစံးဖိုင်အဝဲဒ်သုဂ် တဖုဂ်ဘုဂ်န့ ပအိဂ်တသုဘုဂ်. ပစံးဘျူးဘုဂ် ဟီဂ်ခိဒီတဖျာဂ် ကိုသရဂ်/သရဂ် မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် အဝဲဒ်ညါ လါလါဆီဆီ ပအဲဒ်ဒီးစံးဘျူးစံးဖိုင် ကိုသရဂ်/သရဂ် မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် လာဟ့ဂ်လီအသး, ဟ့ဂ်လီတုါဆာကတီ, ဟ့ဂ်လီအတုါ သု တုါဘုဂ်, တုါကွါဘုဂ်ကွါသု သုဂ်တဖုဂ်လာ ပဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ်အဂီန့လီ. ကို သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် မုါပုလုအကါခိဒီန့လီ. တုါလဟီဂ်ခိဒီ/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ်န့ ဒ်ပစံးဘျူးစံးဖိုင် မုါဝဲပုလုသုဂ်တဖုဂ်လာ ဟ့ဂ်လီအတုါ သု တုါဘုဂ်, တုါသုဂ်ညါန့ပုဂ်ဆူ ပုလုခဲတစါအသးဒီး အဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ် အ တုါသုဂ်ညါန့ပုဂ်, အတုါထံဂ်တုါသုဂ်ညါသုဂ်တဖုဂ်န့ အလီအိဂ်သပုဂ် က တုါလဟီဂ်ခိဒီအလုဂ်အပျာ, အကီအစီ လါတုါလါဆဲး ဒ်သး ပု ဖဲဒီ ဖဲသုဂ်သုဂ်တဖုဂ် ဒီး ပုလုဂ်ဘီဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ်, ဒ်သးခါဆူညါကကဲထီဂ် ပု လုဂ်ခိဒီဖျာဂ် လာတုါကရကရိတုါလဲထီဂ်လဲထီအဂီ, လာပုကကလုဂ် တုါ လဲထီဂ်လဲထီအဂီ ဒီးလဟီဂ်ခိဒီအတုါလဲထီဂ်လဲထီအဂီန့လီ. ထံ ကီ တကီဂုတကီဂု, ပုကကလုဂ်တဖုဂ်ဂုတဖုဂ်ဂုန့ အတုါလဲထီဂ်လဲ ထီအဂီ ဒီးသန့ထီဂ်အသးလာ သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် အတုါထံဂ်တုါသုဂ် ညါ, အ တုါန့ပုဂ်ဒီး အတုါကွါဘုဂ်ကွါသု အတုါပတီအိဂ်စံးအါလဲဂ်န့လီ. သရဂ်/ သရဂ်မုဂ်လာ အဟ့ဂ်လီအသးလာ ဖဲဒီဖဲသုဂ်သုဂ်တဖုဂ်အဂီန့ အ တုါ ကွါဘုဂ်ကွါသုအတုါပတီ ကအိဂ်အဂီ, ကဂုအဂီ, ကထီဂ်ဘးအဂီ န့ ပဝဲဒ်ခိဒီဖျာဂ်, သရဂ်သမါသုဂ်တဖုဂ်, ပုကတသုဂ်တဖုဂ်, ခိဂ်န့သုဂ်တဖုဂ်, ပုကကလုဂ်ခိဂ်န့သုဂ်တဖုဂ် ဒီး ထံကီခိဂ်န့သုဂ်တဖုဂ် ပမတုါမန့သုလဲ. ပ မအံ သုတတမံန့ မုါတုါဆီဝဲမလမကပီ လာကွါလုဂ်န့လီ. ဒ်သး တုါကွါ ဘုဂ်ကွါသု ကလဲထီဂ်လဲထီအဂီ, ကဂုထီဂ်အဂီန့ အလီအိဂ် သပုဂ်က တုါလဟီဂ်ခိဒီအလုဂ်အပျာ သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ်, ပုလု အဘုဂ် ထဲဒီးတုါကွါဘုဂ်ကွါသုသုဂ်တဖုဂ် လာကွါလုဂ်, တုါသုဂ်ထီဂ်ကွါ ကိဂ်ခါ, သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် အတုါသုဂ်ညါန့ပုဂ်, အတုါသုတုါဘုဂ် အဂီ ပကဘုဂ်မလမကပီန့လီ. ခံမဲတမံန့ ပကဘုဂ်ဟ့ဂ်တုါသုဂ်ညါန့ပုဂ်ဒီး တုါသုတုါဘုဂ်လာ သရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် ဒီဖျါအဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ်ဟ့ဂ်လီအ သးလာပုလုဂ်ဘီဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ်အဂီအသးန့ အဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ် ကအိဂ်ဒီးတုါသုဂ်ညါ န့ပုဂ်, က ဒီန့ဟ့ဂ်တုါဆူ ပုလုဂ်ဘီဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ် အိဂ်ဒ်လဲဂ်န့အ လီအိဂ်စာ ကီးလဟီဂ်ခိဒီအတုါဟ့ဂ်အဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ် အတုါသုဂ်ညါန့ပုဂ် လါတုါ လါဆဲးန့ လီ.

ဒ်န့အသး မုါပုလုသုဂ်တဖုဂ်စုါကီး အလီအိဂ်လာ ပကဘုဂ်မလမကပီတုါ ဒီးပုလုဂ်ဘီဂ်သးစာ, ဒီးဖဲဒီဖဲသုဂ်သုဂ်တဖုဂ် အတုါကွါဘုဂ်ကွါသုအဂီ, က ဘုဂ်မလမကပီတုါဒီး တုါကရကရိသုဂ်တဖုဂ်လာ အိဂ်ဝဲဒ်လာပတီဂီကပီပု သုဂ်တဖုဂ်, လါဆီဒ်တုါ ပကိုသလုပျာအပူန့လီ. ပကဘုဂ်ပဝဲဒ်မလမကပီ တုါ, လါဆီဒ်တုါ လာတုါထံဂ်လိဝဲဒ်သကိး, လာတုါမလမကပီတုါကွါ ဘုဂ်ကွါသုအဂီန့ ပကထံဂ်လိဝဲဒ် လာပကမလမကပီတုါကွါဘုဂ်ကွါသု လာပပုလဲအဂီ, လာပပုလုဂ်ဘီဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ်အဂီန့ ပကမလမကပီ အါဒ်လဲဂ်န့ ပကဘုဂ်ဆိကမိဂ်စုါကီးန့လီ.

အဂတမံန့ ဒ်ပဝဲဒ်သုဂ်တဖုဂ် ပတုါသးစဲအိဂ်ဝဲဒ်အသး, ဒ်တုါသု တုါဘုဂ်အိဂ်ဒီးပုလုအသးန့ တုါလဟီဂ်ခိဒီအဂတမံန့ မုါတုါဟ့ဂ်လဲဂ်ခါ, လါခါဆူ လဲဂ်ဒါဒုးသုဂ်တဖုဂ်, ဒ်သးသရဂ်/သရဂ်မုဂ်သုဂ်တဖုဂ် ကဖးဘုဂ်ဝဲ, ဒ်သးဖဲဒီဖဲသုဂ်သုဂ်တဖုဂ် ဒီး ပုလုဂ်ဘီဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ်, ပုကကွါ ဒီး သရဂ်သ မါသုဂ်တဖုဂ် ကဖးဘုဂ်ဝဲအဂီန့လီ.

အဂတမံန့ ဘုဂ်ထဲဝဲဒ်ဒီး ဖိလဲစံ န့လီ. ထံကီတကီဂုတကီ ဂု, ပုကကလုဂ်ဂုတကလုဂ်ဂု, ကိုတဖျာဂ်ဂုတဖျာဂ်ဂုန့ ဖိလဲစံအိဂ်ဝဲ ဒ်လဟီ တုါမလမကပီတုါကွါဘုဂ်ကွါသုအဂီန့လီ. ဖိလဲစံ သုဂ်တဖုဂ် ကဘုဂ်မုါတုါလဟီဂ်ခိဒီကွါပုလုဒ်ဒီး သုဂ်ဘီဂ်သးစာသုဂ် တ ဖုဂ် အတုါကွါဘုဂ်ကွါသု ကဘုဂ်ဂုထီဂ်ဝဲ, မုါပုလုသုဂ်တဖုဂ် ကဘုဂ်ပဝဲဒ်မလ မကပီတုါ ဒ်သးဖဲဒီဖဲသုဂ် ဒီး သုဂ်ဘီဂ်သးစာသုဂ်တဖုဂ် အတုါကွါဘုဂ်ကွါသု

ကတူထိုင်အင်္ကျီနဲ့လီ။ မိတ်သွယ်တဖန် ကဘဉ်မသကီးတိကသုဒ်လဲဉ်, ပု တတသုဉ်တဖန် မသကီးတိလါ တိကကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုအင်္ကျီ ကသုဒ်လဲဉ်န့ဉ် ပ ကဘဉ်ပဉ်လီထီလဲဉ်စံဉ် သုဉ်တဖန် လါကကဲဘျူးကဲဖိုဉ်လါ ပဖိပလဲ, သုဉ် ဘိဉ်သးစာ်သုဉ်တဖန် ခါဆူညါ အတိကကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုအင်္ကျီ လါကကဲထီဉ်တိ မါစါ လါသရဉ်/သရဉ်မုဉ်သုဉ်တဖန် လါကသုဉ်ထီဉ်အသး, အတိသုဉ်ညါ နံဉ်ပဉ် နိသးကအိဉ်ဒီးတိကကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သု အတိပတိလါ အထီဉ်ဘးဝဲအင်္ကျီ န့ဉ်လီ။

ထံဂီၢ်န့ဉ် တိမါလါကတီၢ်တီဉ်ခိဉ်ဖျဉ်ကိသရဉ်မုဉ်န့ဉ်-တိဂီၢ် (ကုဉ်သုဆဲးလါဝဲက့ၢ်)

ပဝဲကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်န့ဉ် အိဉ်ဒီး ကီၢ်သုလုကုဉ်သုပု မါတိကရုန့ဉ်လီ။ ကီၢ်သုလုကုဉ်သုပုမါတိကရု အဝဲအံၤန့ဉ် မုဉ်တိ လါအကါဒိဉ်ဝဲလါ ပပုကလုဉ်အင်္ကျီန့ဉ်လီ။ ကီၢ်သုလု ပုမါတိကရုစာ် ဖိုဉ်က ရုအံၤန့ဉ် မါတိလါ ကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်အင်္ကျီ, ကဘဉ်မသ ကိးတိဒီးကီၢ်သုလုကုဉ်သုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်ကိးန့ဉ်လီ။ ပဝဲကီၢ်သုလုပု မါတိကရုစာ်ဖိုဉ်န့ဉ် ဘဉ်တိဒီးအိဉ်ထီဉ်အီၤဖဲ ဝဲဉ်လါ အိးကထိဘဉ် ဂု သီန့ဉ်လီ။ ဘဉ်မနုၤဘဉ်တိဒီးအိဉ်ထီဉ် ကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်လဲဉ် န့ဉ် ဖဲ ဝဲဉ်လါ န့ဉ်န့ဉ် ပယါသးမိမိရီၤတဖန် ဟဲထီဉ်ဒီးတိလါ ခုဉ်အံၤယုဉ် တိ ဟဲတီဉ်ကတီၢ်ပု လါတိလါတဘျူးတီၢ်န့ဉ်လီ။ ဖဲန့ဉ် ပုဒုဖိသဝီတဖန် ဘဉ် ဃုာ်ထီဉ်ကွဲဝဲဆူ ထံဆါကီၢ်ဆါဒီး တုၤဝဲဒုဉ်ဆူ ဘဉ်ကီဘဉ်ခဲဒဲကတီၢ်န့ဉ် အိဉ်ဝဲ ဒုဉ်အါမးန့ဉ်လီ။ ဖဲန့ဉ်အဆါကတီၢ် တိလါအဟဲပိဉ်ထီဉ်အခံ ဒဲအမုဉ် Force Labor, တိမါဆူဉ်မါဆိး ဒီဖိုပယါသးမိမိရီၤတဖန် မါဆူဉ်မါဆိးဝဲပ ပုက လုဉ်, ပပုကမုဉ်ထီဉ်ကီၢ်ဖိသုဉ်တဖန် အကလုဉ်ကလုဉ်အသိးဒီး ကီၢ်သု လုခိဉ် နါသုဉ်တဖန်, ခုဉ်အံၤယုဉ်-ကညီဒီကလုဉ်စာ်ဖိုဉ်ကရု ခိဉ်နါသုဉ်တဖန် ထံဉ်ဝဲ ဒုဉ်လါ ပကဘဉ်ဒီးအိဉ်ထီဉ်ပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်လီ။ အသိ ဖဲ ဝဲဉ်လါ အိး ကထိဘဉ်အပူၤန့ဉ် အဝဲသုဉ်တဖန်ထံဉ်လိဉ်တဲသကိးတိဒီး ဖဲလါအိး ကထိဘဉ် ဂု သီန့ဉ် အဝဲသုဉ်ဒီးအိဉ်ထီဉ်ဝဲ ကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်- FTUK, ဃုဉ်ဒီး ကီၢ်သုလုကုဉ်သုပုမါတိကရု ဖဲန့ဉ်အဝဲန့ဉ် န့ဉ်လီ။

မုဉ်မါတိန့ဉ်အံၤ ပဝဲကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်သုဉ်တဖန်, လါဆိဒုဉ်တိ ကုဉ်သုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်သုဉ်တဖန် တိလါအတါတိဒီးပဝဲန့ဉ် အိဉ်ဝဲဒုဉ်အါမံၤန့ဉ် လီ။ ပယါသးမိမိရီၤသုဉ်တဖန် တုၤလီဝဲမုဉ်ပိသုဉ်တဖန်, ခးလီၤကိးဖိဒိဉ် သုဉ်တဖန်, အါစုအါဘျီန့ဉ်ခးလီဝဲဒုဉ်လါ ကိးမါကိဉ်မါ, ပထံဉ်ဘဉ်အါလါ တိလါတဘျူးတီၢ်န့ဉ်လီ။ တုၤလီဝဲဒုဉ်မုဉ်ပိသုဉ်တဖန်လါ ကိးအဖိခိဉ်, လါ မုဉ်ဆါမုဉ်ဂု, လါမုဉ်နုၤမုဉ်ဂု, ဖဲကိးဖိသုဉ်တဖန် မါလိတိအဆါကတီၢ်မုဉ်ဂု, ဒီး တိမါဒီးအံၤန့ဉ် ပသုဉ်ညါလါအမုဉ်ဝဲဒုဉ် War Crime လါတီဉ်ခိဉ်ဖျဉ်ပဉ်ပ နီဉ်ဝဲဒုဉ်န့ဉ်လီ။ မုဉ်တိမါကမုဉ်ဒီးယါကီၢ်မုဉ် လါပယါသးမိမိရီၤသုဉ်တဖန် မါဝဲဒုဉ်န့ဉ်လီ။

တမံၤဂုတမံၤဂု အလီၤအိဉ်သုဉ်တိကါလါ ပကဘဉ်ဂဲလိဉ်ခါဆူညါ လါ ဆိဒုဉ်တိလါ တိဘဉ်တိဘါအင်္ကျီန့ဉ်လီ။ ပဝဲကိသရဉ်/သရဉ်မုဉ်သုဉ်တဖန် လါပအိဉ်လါ ကီၢ်သုလု ခုဉ်အံၤယုဉ်-ကညီဒီကလုဉ်စာ်ဖိုဉ်ကရု ဟီဉ်ကတီၢ် ကီၢ်ရုဉ်တဘျီဂုတဘျီဂု, ကီၢ်ဆုဉ်တဘျီဂုတဘျီဂုအပူၤန့ဉ် အလီၤအိဉ် ဝဲဒုဉ်လါ ပကဘဉ်မသကိးတိဒီး ကီၢ်ရုဉ်ခိဉ်နါသုဉ်တဖန်, ကီၢ်ဆုဉ်ခိဉ်နါသုဉ် တဖန်, ကရုဉ်/ဒုသဝီခိဉ်နါသုဉ်တဖန် လါဖိဒိဉ်ဒီး သရဉ်/သရဉ်မုဉ်သုဉ် တဖန်အတိဘဉ်တိဘါအင်္ကျီန့ဉ်လီ။ အဂါတခါန့ဉ် ကီၢ်သုလုကုဉ်သုပုမါ တိကရုန့ဉ် ပကဘဉ်မသကိးတိဒီးမိတ်သွယ်တဖန် (Parents-Teachers

Relationship Cooperation and Coordination), တိအံၤမုဉ်တိအကါ ဒိဉ် ဝဲဒုဉ်လါ ဖိဒိဉ်သုဉ်သုဉ်တဖန် အတိကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုအင်္ကျီမုဉ်ဂု, ဖိဒိဉ်သုဉ် သုဉ်တဖန်အတိဘဉ်တိဘါအင်္ကျီ မုဉ်ဂုန့ဉ်လီ။ အသိ ကီၢ်သုလုကုဉ်သုပု မါတိကရု ကိသရဉ်/သရဉ်မုဉ်သုဉ်တဖန် အလီၤအိဉ်သုဉ်တိကါလါပက ဘဉ်မသကိးတိဒီး လါကတီၢ်ခိဉ်နါ/မိတ်သွယ်တဖန်န့ဉ်လီ။

တိလါပအိဉ်ဒီးဟ့ဉ်ဂီၢ်ဟ့ဉ်ဘါ ဒီး ဟ့ဉ်ကုဉ် ကိသရဉ်/သရဉ်မုဉ်သုဉ်တ ဖန်န့ဉ်မုဉ်ဒဲအံၤလီ။ တိကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သုလါ ပဟ့ဉ်လီဆူပဖိပလဲသုဉ်တဖန် န့ဉ် ကအိဉ်ဒီးအတိပတိအင်္ကျီ, ကအိဉ်ဒီးအကိးအစီအင်္ကျီန့ဉ် ပကဘဉ်ဖးလိဉ် ဖးလါန့ဉ်လီ။ ဆါကတီၢ်ခဲအံၤ ပမါလိတိလါ အိဉ်လဲ (Online) သုဝဲဒုဉ်အါ မးန့ဉ် လီ။ တိလါတနီၤဒု အုဉ်ထာဉ်န့ဉ် (Internet) တဂုဘဉ်, ဘဉ်ဆုဉ် ပ ဃုဖးလိဉ်ဖးလါမါ လါအထီဉ်ပသးသုဝဲဒုဉ်န့ဉ်လီ။ တိကတီၢ်ခဲဒုဉ်ကအိဉ်ဝဲဒုဉ် အါမး လါကုဉ်လါစုမုဉ် ဂု ဒီး တိကတီၢ်ခဲအါမုဉ်ဂုန့ဉ်လီ။ သန့ဉ်ကု မဲပက ကျးစားဒီး ဟ့ဉ်လီပတိ ဆါကတီၢ် လါတိဖးလိဉ်ဖးလါ, တိဃုသုဉ်ညါနံဉ်ပဉ် တိ, ဒိသးပတိဟ့ဉ်ခိဟ့ဉ်နီၤဆူ ပုသုဉ်ဘိဉ်သးစာ်တဖန် ဒီး ဖိဒိဉ်သုဉ်သုဉ်တ ဖန်န့ဉ် ကအိဉ်ဝဲဒုဉ်အ ကိးအစီ, ကအိဉ်ဒီးအတိပတိလါအထီဉ်ဘး, ကမုဉ်တိ သုဉ်ညါနံဉ်ပဉ်သုဉ်တ ဖန်လါ လုထီဉ်စါအတိဆါကတီၢ်အင်္ကျီန့ဉ် မုဉ်တိဟ့ဉ် ကုဉ်ဒီးတိဟ့ဉ်ဂီၢ်ဟ့ဉ် ဘါန့ဉ်လီ။

ဒဲပစံးတုၤလဲအသိးလီ။ တိကတီၢ်ခဲကအိဉ်ဝဲဒုဉ်အါမးလီ။ သန့ဉ်ကု ပက ပဉ်ဆူဉ်ထီဉ်ပသး ဒီး ပကဂဲလိဉ်သကိးလါပပုကလုဉ်အတိဒိဉ်ထီဉ်ထီထီဉ် ခါ ဆူညါအင်္ကျီန့ဉ်လီ။ ပဝဲကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်ဒီတခါအသိး ကီၢ် သုလုကုဉ်သုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်, ကီၢ်သုလုဆူဉ်ပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်, ဒီး ဟီဉ်ခိဉ်ကပံဉ်ပု မါတိကရုစာ်ဖိုဉ် ဒီး ပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်လါ ပကအိဉ်ဒီးတိဂဲလိဉ်သကိး, ပကဒုးအိဉ်ထီဉ် ပတိကရုကရိ, ပကမါဂုထီဉ်ပတိကရုကရိ, ပကမါဂုထီဉ်ပတိပဉ်ဖိုဉ်မါ သကိးတိ, ဒီး ပကဂဲလိဉ်သကိးတိလါ ခါဆူညါကုဉ်သု ပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်တ ဖန် အတိခဲးတိယဉ်ဒီး ကုဉ်သုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်သုဉ်တဖန် အကိးအစီ, ကုဉ်သုပု မါတိကရုစာ်ဖိုဉ်တဖန် အတိကရုကရိ, တိပဉ်ဖိုဉ်မါသကိးတိ ကဂုထီဉ်ခါဆူ ညါအင်္ကျီန့ဉ် ပကဂဲလိဉ်မသကိးတိန့ဉ်လီ။ အဝဲအံၤမုဉ်ပတိပဉ်လီပသး ဒဲ န့ဉ်အသိး ခုဉ်အံၤယုဉ်-ကညီဒီကလုဉ်စာ်ဖိုဉ်ကရုန့ဉ် တဘျီအံၤပပဉ်လီပသး, ပအိဉ်ဒီးတိတိကုၤသုဉ်တဖန် လါပကမါဂုထီဉ်ပတိဟဲတိပြး လါပကီၢ်သု လု ဟီဉ်ကတီၢ်သုဉ်တဖန်အပူၤ, ပကမါဂုထီဉ်တိပဉ်ဖိုဉ်မါသကိးတိဒီးက မုဉ်ထီဉ်ကီၢ်ဖိသုဉ်တဖန်န့ဉ်လီ။ အသိတိပဉ်ဖိုဉ်မါသကိးတိဒီး ကိသရဉ်/ သ ရဉ်မုဉ်သုဉ်တဖန်စာ်ကိးန့ဉ် ပကမါဂုထီဉ်အါန့ဉ်လီ။ အဝဲအံၤမုဉ်ပတိပဉ် လီပဉ်စါတိဖဲတိမါအကျါအကျါသုဉ်တဖန်န့ဉ် အိဉ်ဝဲဒုဉ်န့ဉ်လီ။

လါခဲကတိ တိလါယအိဉ်ဒီးစံးန့ဉ်, မဲပကပဉ်ဆူဉ်ပသး ဒီး ပဉ်ဖိုဉ်ထီဉ် သကိးပသး ဃုဉ်ဒီးလါကတီၢ်ခိဉ်နါ, မိတ်သွယ်တဖန်, ဒီးပုတတါလါပအိဉ်လါ အပူၤ လါပပုကလုဉ်သုဉ်ဘိဉ်သးစာ်သုဉ်တဖန် အတိသုတိဘဉ်, ပပုက လုဉ်သုဉ်ဘိဉ်သးစာ်သုဉ်တဖန် အတိသုဉ်ညါနံဉ်ပဉ်, ပပုကလုဉ်သုဉ်ဘိဉ်သး စာ်သုဉ်တဖန် အကိးအစီခါဆူညါကဂုထီဉ်ဝဲအင်္ကျီ ပကမသကိးတိအဂုက တါ အဝဲအံၤမုဉ်ပတိဟ့ဉ်ဂီၢ်ဟ့ဉ်ဘါဒီး ပတိပဉ်လီပသးန့ဉ်လီ။

မဲပကဂဲလိဉ်သကိးလါ ခါဆူညါ ကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်အမုဉ် ကုဉ်သု ပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်အင်္ကျီ, ကီၢ်သုလုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်အင်္ကျီ ဒီး ခုဉ်အံၤယုဉ်- ကညီဒီကလုဉ်စာ်ဖိုဉ်ကရု ပတိပညိဉ်ကွဲဉ်လါ ပပုကလုဉ်အတိဒိဉ်တိယဉ်, ကလါထီဉ်ပုထီဉ်ဝဲအင်္ကျီ လါထံကီၢ်ဒီတဘျီ တိသုဉ်ညါနံဉ်ပဉ်တိကုဉ်ဘဉ် ကုဉ်သု, လါထံကီၢ်ဒီတဘျီတိလဲလိဉ်အင်္ကျီန့ဉ် ပကဂဲလိဉ်သကိးအါဒီဖိုဉ်လါ တိကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သု, ပကဂဲလိဉ်သကိးအါဒီဖိုဉ်လါ ကုဉ်သုပုမါတိကရုစာ်ဖိုဉ်တ ဖန် ဒီး ပကဂဲလိဉ်သကိး ပသုဉ်ထီဉ်ပုသုဉ်ဘိဉ်သးစာ်သုဉ်တဖန်, ဖိဒိဉ်သုဉ် သုဉ်တဖန်လါ အိဉ်ဒီးအကိးအစီ, အတိပတိ လါတိသုဉ်ညါနံဉ်ပဉ် ဒီးတိ ကုဉ်ဘဉ်ကုဉ်သု အလါအပူၤန့ဉ်တက့ၢ်။

တိဘျူး

**တၢ်ထံင်လိာ်သံကွၢ်ဒီး
မၤတြီၢ်ကီၢ်ရၢၢ် ကျဲၣ်သ့ဆဲး
လၢဝဲၤကျိၤခိၣ်
ပဒိၣ်စီၤယူၤဘၣ်ဖိ**

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ တၢ်အိၣ်သး
အဖီခိၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်
သ့တၢ်လဲၤကျဲၣ်တကၢၤန့ၣ် နီၣ်ပတဲာ်
လၢအပူၤကွဲၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကျဲၣ်
ဘၣ်ကျဲၣ်သ့န့ၣ်ပစးထီၣ်အီၤလၢ န့ၣ်သ
ဝီသ့တဖၣ်, ပှၤတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲတၢ်န့ၣ်
အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢန့ၣ်သဝီ ကွီဖိမိၤပၢ်သ့တ

ဖၣ် ဒီး သဝီသ့ၣ်ကွၢ်သးပၢ်သ့တဖၣ် ဒူးအိၣ်ထီၣ်, မၤသကိးတၢ်ဝဲဒီး ဟဲထီၣ်ဝဲတ
ဆီဘၣ်တဆီ ဆူကရၢၢ်, ကီၢ်ဆၢ, ကီၢ်ရၢၢ် ဒီး လီၤခၢၣ်သးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လဲၤ
တရံးသးဒဲးဒဲးအံၤအဖီခိၣ်န့ၣ် ပသ့ၣ်ညါလၢ တၢ်ခဲလၢခဲဆူလဲၤအသးဘၣ်တၢ်
ဘၣ်ဝီလီၤ. ဘၣ်ဆၢ လၢထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်အိၣ်သးအဖီခိၣ်မ့ၢ်တၢ်, တၢ်ဒူးတၢ်ယၤ
အသိးမ့ၢ်တၢ် ပကတိၤသရၣ်/သရၣ်မ့ၢ်, ကွီဖိဒီး ကွီဖိမိၤပၢ်တဖၣ် တၢ်လၢအဘၣ်ကွီ
ဆၢခဲမဲဝဲဒၣ်အိၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ဒဲးသိးတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့လဲၤတရံးအသး ကန့ၢ်
ကသ့အတီၢ် အဝဲသ့တဖၣ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပၢ်သ့ၣ်ပၢ်သးထီၣ်, ပလီၤသ့ၣ်ပလီၤ
သးထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲးသိးတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့ လဲၤတရံးသးကန့ၢ်ကသ့အတီၢ်န့ၣ် ဒဲး
ခိၣ်န့ၢ်လၢအပတီၢ်ပတီၢ်ဒၣ်ဝဲ ဒူးသ့ၣ်ညါရဲၣ်ကျဲၣ်ဝဲအသိးန့ၣ် ကွီဖိမိၤပၢ်သ့တဖၣ်
ပဖီၣ်လိာ်စု, တဂၤလၢပလီၤပကျဲၣ်ပသ့န့ၣ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ် ပဟ့ၣ်ကျဲၣ်လိာ်သးအသိး ပ
လဲၤအီၤန့ၢ်လဲၤအီၤသ့ဒီးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢသန့ၣ်ကွၢ် တၢ်အံၤကဲထီၣ်ဝဲတၢ်တံၣ်
တံၣ်တဆဲးတက့ၢ်, အါန့ၢ်အန့ၣ် ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢ တၢ်ဒူးတၢ်ယၤ အသိးန့ၣ်တၢ်
လၢအမၤဘၣ်ဒိဝဲကွီဖိမ့ၢ်တၢ်, ကွီသရၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွီဖိသ့တဖၣ်
ကဘၣ်မၤလိတၢ်တဆီ, ဘၣ်ပျံၤဘၣ်ဖုးဝဲ ဒုၣ်ဒါကဘီယူၤ, ကျိဖးဒိၣ် သ့တဖၣ်
န့ၣ်လီၤ. သူးမိၤစီၤရဲၣ်အတၢ်ပဟူးတၢ်ဂၤခဲအံၤန့ၣ် တမ့ၢ်ပၢ်ဝဲတၢ်ခဲပနီၣ်ထဲလၢ ခုၣ်
အိၣ်ယူၣ် ဘၣ်. ပၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ ပထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် ဒဲးတၢ်ခဲပနီၣ်တခါအသိး, ကွီဖိ
ကိၣ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်, တၢ်ခဲလၢခဲဆူလၢအအိၣ်လၢ မၤတြီၢ်ကီၢ်ရၢၢ်တၢ်ပၢ်ဆူၤဟီၣ်ကဝီ
ပူၤန့ၣ် ပဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ပလီၤပဒိထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပသ့ၣ်ညါလၢသရၣ်/သရၣ်မ့ၢ်
တနီၤ သးဟးဂီၤတၢ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤအပူၤ, သးလၢခိၣ်တၢ်ဖဲ တၢ်မၤအိၣ်ဝဲ
ဘၣ်ဆၢသိၣ်ပတၢ်ဟ့ၣ်ဂီၤဟ့ၣ်ဘါလိာ်သးယၢ်ဒိယၢ်ဒိအသိး အဝဲသ့တဖၣ် ဟံး
ထီၣ်မ့ၢ်ဒီး မၤဒဲးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤဝဲအဂ့ၢ်ကတၢ်အဖီခိၣ် အမူအဒါအထီၣ်လၢ
ကဘၣ်သိၣ်လိတၢ်တဆီ ကဘၣ်ဒီးအန့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်သးတဆီန့ၣ်လီၤ. ဒဲးန့ၣ်အ
သိး ကွီဖိသ့တဖၣ်စ့ၢ်ကိး မၤလိတၢ်တဆီ, ဘၣ်ပျံၤဘၣ်ဖုးတၢ်တဆီန့ၣ်လီၤ.
တၢ်မ့ၢ်သိၣ်မ့ၢ်သဲ, ကဘီယူၤမ့ၢ်ဟဲသိၣ်တဘျီလၢလၢ ကွီဖိသ့တဖၣ် ပျံၤတၢ်ဖုး
တၢ် ဒီး တၢ်သးစၢ်ဆၢလၢ တၢ်ဖဲလဲၤမၤဒီးန့ၣ် ဘၣ်ဒဲးဘၣ်ထံးဝဲဒၣ် အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်
န့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢ ပဘၣ်ကျဲၣ်ဆၢခဲမဲဝဲဒၣ်အီၤလၢ မ့ၢ်မဆါတန့ၢ် အံၤန့ၣ်
လီၤ.

တန့ၣ်ညါအံၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျၢၣ်ကွီသရၣ်မ့ၢ်န့ၢ်, တအါသီဘၣ်န့ၣ်
က တုၤဝဲဒၣ်ဆူ တၢ်မၤလၢကဝီဝဲ သရၣ်/သရၣ်မ့ၢ်သ့တဖၣ် လၢအသိၣ်လိ
တၢ် ဒဲးဝဲကျိၤပၢ်ပနီၣ်ဝဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ် ကတုၤယီၤဝဲစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပဝဲမၤတြီၢ်
ကီၢ်ရၢၢ်ပအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၣ်လၢ ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဖျၢၣ်ကွီသရၣ်/သရၣ်
မ့ၢ်အမ့ၢ်န့ၣ်န့ၣ် ပကမၤလၢကဝီစ့ၢ်ကိး ပသရၣ်/သရၣ်မ့ၢ် လၢအသိၣ်လိတၢ်
လၢဒဲးတၢ်ပၢ်ပနီၣ်အီၤလၢ အသိၣ်လိတၢ်အန့ၣ်ပျံၤသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢပ
သးအိၣ်ဟ့ၣ်သ့ထီၣ် သရၣ်/သရၣ်မ့ၢ်သ့တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဒဲးအံၤလီၤ. လၢ
ပတၢ် ဖဲတၢ်မၤအပူၤတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲန့ၣ် ကအိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. သရၣ်/သရၣ်
မ့ၢ်သ့တဖၣ် သုတမ့ၢ်တၢ်လဲၤအဂ့ၢ်ကတၢ်လဲၤ. သုတမ့ၢ်ပျံၤသ့တဖၣ်လၢ ကွီတၢ်
ဘူးတၢ်လဲၤ, ကွီတၢ်လၢနီၢ်ကစၢ်အတီၢ်ဘၣ်. သုကွီတၢ်လၢပျံၤအါဂၤအတီၢ် ဒီး သု

မၤတၢ်လဲၤန့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ တၢ်ဘၣ်ကျဲၣ်ဆၢခဲမဲဝဲဒၣ် ဟဲအါထီၣ်ကဒီးလၢ
မိၤပၢ်သ့တဖၣ်ကဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ဟံၣ်ဃီတၢ်လိာ်အဂီၢ်န့ၣ် ကန့ၢ်စ့ၢ်လီၤဝဲဒၣ်,
တလၢတပျံၤဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢအဟဲအါထီၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢသ
န့ၣ်ကွၢ် တဂၤလၢပလီၤပကျဲၣ်, ပသ့န့ၣ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ် တလိာ်ပတုၤစၢ်လီၤပသးဘၣ်. ပ
န့ၣ်သပျံၤကတၢ်လၢ ဒဲးပူၤမူသ့, လဲၤသ့, မၤသ့အသိးန့ၣ် ပဝဲစ့ၢ်ကိး ပကတၢ်ကျဲး
စး မၤသကိးအီၤအဂ့ၢ်ကတၢ်, အါန့ၢ်အန့ၣ် ပန့ၣ်သပျံၤကတၢ်လၢ ပအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး
ပျံၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါ လၢအပတီၢ်ပတီၢ်ဒၣ်ဝဲ, ပခိၣ်ပန့ၢ် ဒီး ပခိၣ်ပသ့သ့တဖၣ်န့ၣ်
လီၤ. လၢတၢ်လိာ်နီၢ်ကီၢ်လၢ ပကသ့ထီၣ် ပဘၣ်ပတီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်
ကျဲၣ်သ့ကလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ် သုဝဲ သရၣ်/သရၣ်မ့ၢ်သ့တဖၣ် သုမ့ၢ်ပျံၤလၢ
အဂ့ၢ်ဒိၣ်ကတၢ်အသိး ပန့ၣ်သပျံၤကတၢ်လၢ ဒဲးသိးတၢ်ဖဲတၢ်မၤကလဲၤသးဘၣ်တၢ်
ဘၣ်ဝီအဂီၢ် ပကတီၢ်လိာ်စုမၤသကိးတၢ်, ဒဲးန့ၣ်အသိး မိၤပၢ်သ့တဖၣ် လၢအလီၤ
အကျဲအသန့ၣ်ဒၣ်ဝဲ မ့ၢ်ဘၣ်ကျဲၣ်ဆၢခဲမဲဝဲဒၣ်တၢ်စ့ၢ်ကိး, တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲထဲလဲၣ်ထဲ
လဲၣ်ဘၣ်ဆၢ ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ တဂၤလၢပလီၤပကျဲၣ်ပသ့န့ၣ်ဒၣ်ဝဲ ဒဲးပကျဲးစးတၢ်
လဲၤအသိး, ပကတီၢ်ပတီၢ် ပတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့လဲၤတၢ်လဲၤအသိးအသိး, ခါဆူညါ
စ့ၢ်ကိးပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ ပကတၢ်ကျဲးစးသကိးအဂ့ၢ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ပတတုၤဒီး
ဆူ ပတၢ်မ့ၢ်လၢဖိတၢ်ဒီးဘၣ်အသိး ပကတၢ်မၤဒဲးတၢ်ဆူညါ အါန့ၢ်ဒဲးအလီၤတ
က့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲးန့ၣ်အသိး ပျံၤလၢပခိၣ်ပသ့ၤ လၢပမၤသကိးတၢ်လၢ ထံလီၤကီၢ်
ပူၤမ့ၢ်တၢ်, ထံဂၤကီၢ်ဂၤမ့ၢ်တၢ်, ထံဆၢကီၢ်ဆၢမ့ၢ်တၢ် ဒဲးသိးပတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့
ကလဲၤတရံးသးကသ့အတီၢ် ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ ပကတၢ်ဂီၤဟ့ၣ်ဘါ သရၣ်/သရၣ်
မ့ၢ်သ့တဖၣ်အဂီၢ် ပလိာ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိး သုတၢ်ပၢ်ဖျိမၤသကိး လၢတၢ်လၢဘၣ်ဘျီ
လၢခဲစ့ၢ်မ့ၢ်တၢ်, လၢဂီၤလၢဘါမ့ၢ်တၢ် ဖဲတၢ်သ့တလၢလၢအိၣ်ဒီးသု ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ
သုကတၢ်ပၢ်ဖျိမၤသကိးတၢ် ဒဲးတၢ်သ့အိၣ်ဒီးသုအသိးန့ၣ်လီၤ. ဒဲးပတဲာ်အသိး ခါ
ဆူညါပတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့ ကလဲၤတရံးသးအဂီၢ် တန့ၣ်အံၤအိၣ်ဒၣ်လၢ မိၤပၢ်
သ့တဖၣ်ကွီထွဲသရၣ်/သရၣ်မ့ၢ်တဖၣ်လၢ တၢ်အိၣ်တၢ်အီဘၣ်ဆၢ သရၣ်/
သရၣ်မ့ၢ်လၢဟဲပၢ်ဖျိထီၣ်အတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ အိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးအသိး နီၣ်လၢကတဲာ်စ့ၢ်
ကိး ပန့ၣ်သပျံၤကတၢ်လၢ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒဲးအံၤသ့တဖၣ် ကဟဲဘၣ်ဒီးပူၤအသိး ပ
ဆၢမ့ၢ်လၢလၢ ပူၤကိးဂၤဒဲး ဒဲးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဂီၤဘါအိၣ်အသိး ပကတၢ်ကျဲးစး
ဖီၣ်လိာ်စုမၤသကိးတၢ် လၢအပတီၢ်ပတီၢ်ဒၣ်ဝဲ ဒဲးသိးပတၢ်ကျဲၣ်ဘၣ်ကျဲၣ်သ့ လဲၤ
တရံးအသး ကန့ၢ်ကသ့ဒဲးအဂီၢ် ဒီး ပကလဲၤသကိးအီၤ တုၤလၢပပူၤကလုာ်တုၤ
လၢအတၢ်မ့ၢ်လၢဖိတၢ် ကန့ၢ်ကသ့အဂီၢ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် ယတၢ်ဆၢမ့ၢ်လၢဒီးဒူးန့ၢ်ဟူ
လိာ်သကိးပသးန့ၣ်လီၤ.

သူးမိၤစီၤရဲၣ်အကဘီယူၤဟဲခဲလီၤ ပလုတီၢ်ခၢၣ်သးကွီ ဖဲလဲၤအိၣ်ကထီၣ်ဘၣ် ၁ သီ ၂၀၂၄ န့ၣ်
တၢ်ဂီၤ-ကျဲၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲၤကျိၤ

လၢပကီၢ်ရၢၢ်ပူၤ ဒီဖျိလၢတၢ်ဒူးတၢ်ယၤအသိး ကွီဟးဂီၤမ့ၢ်တၢ်, ကဘီယူၤခဲ
လီၤတၢ်အသိးမ့ၢ်တၢ် ဟးဂီၤန့ၣ် ဖဲ ၂၀၂၄ န့ၣ်အတီၢ် ပူၤအံၤဒု တအိၣ်ဘၣ်. ဘၣ်
ဆၢ ဖဲ ၂၀၂၂ တုၤလၢ ၂၀၂၃ န့ၣ် န့ၣ် ကွီဟးဂီၤဟးဂီၤ အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီ
ဖျိလၢ ကဘီယူၤခဲလီၤတၢ်အသိး ဘၣ်ဝဲကွီဒီး ပကတီၢ်ပတီၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ် ၄ ဖျၢၣ်န့ၣ်
လီၤ. ဒဲးန့ၣ်အသိး ဒီဖျိလၢတၢ်ဒူးတၢ်ယၤအသိး ကွီဘၣ်သုးလီၤ သုးကျဲ, ဘၣ်အိၣ်

သအသး ဒီး သုးသးန့ၣ် ကို ၁၀ မျးကယု အကျဲန့ၣ် ဘၣ်လဲၤခီဖျိဘၣ်ဝဲ တၢ် ဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲ ဒ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကို ၉၀ မျးကယုန့ၣ် မ့ၢ်တဘၣ်သုးလီၤသုးကျဲ ဘၣ်သုးန့ၣ် က့ ဘၣ်အိၣ်လၢ တၢ်ပလီၤပဒိ ထီဘိန့ၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ် မ့ၢ်တၢ် လၢပ လဲၤခီဖျိဘၣ်လၢ ပဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

ထံဂုၤကီၢ်ဂၤမိၤသီၤလီၤဒီး ထံဂုၤကီၢ်ဂၤကရူၤကရုၤတဖၣ် ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ကကတၢ်န့ၢ်ခဲးတၢ်လၢပဂီၢ်, လၢကညီတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ် လဲၤတရံးသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးဖိဒ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကမၤလိဘၣ်တၢ် ပူၤဖျဲးဒီး တၢ်ပျံတၢ်ဖုး, ပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ, တၢ်ဘၣ်ယီၤဘၣ်ဘီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် အ လီၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ဆိၣ်သံးန့ၣ်ဝဲပဒုၣ်ပဒါ ဒ်သိးပတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, ပ ကိုဇၢ်ကီၢ်ဇၢ် ပကမၤလိဘၣ်တၢ်သဘျု လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်တံၣ်တံၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး ထံဂုၤကီၢ်သဲးတကပၤစ့ၢ်ကီး ဒ်ပုၤအါဂၤသးလိဝဲဒၣ်လၢ ထံဂုၤကီၢ်တ ဘၣ်အံၤတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢ ကီၢ်စၢ်ဖျိအမ့ၢ်အတီၢ်က့ၢ်ဂီၢ်, ပကအိၣ်ဒီးတၢ် စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်, တၢ်အံၤကန့ၢ်ဝဲအဂီၢ် ပဆၢမ့ၢ်လၢလၢ မိၤသီၤမိၤလီၤသ့ၣ် တဖၣ် ကဆိၣ်သံးန့ၣ်စၢ်မိၤစိၤရဲၤတဖၣ်အံၤ ဒီး ကဟံးစုန့ၣ်ကျဲဝဲပဒုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, တကးဒီးဘၣ် ပဒုၣ်ပဒါအတၢ်မၤလၢ တကြးတဘၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ် ဟီၣ်ခိၣ် ဒီးဖျါက့ၢ်ကရၢအိၣ်ဝဲအသိး အဝဲသ့ၣ်ကက့ၢ်ဝဲဒၣ်ဒီး ဒ်အကြးအသိးက ဆိၣ်သ န့ၣ်ဝဲ ဒ်သိးတၢ်ခဲလၢခဲဆ့ လၢပပုၤကလုၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပပုၤ ကလုၣ်အတၢ်အိၣ်မူ, ပုၤထူလံၤဖိအတၢ်အိၣ်မူ, တၢ်လဲၤကျဲတဖၣ် ကမ့ၢ်တၢ်လၢ အပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ တၢ်ဘၣ်ယီၤဘၣ်ဘီၣ်, ပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဂီၢ်, တၢ် အိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤခဲလၢခဲဆ့အဂီၢ် ပလိၣ်ဘၣ်မိၤသီၤမိၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဆိၣ် သန့ၣ်စၢ်ပုၤ လၢပတၢ်လဲၤကျဲဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤ-ဘုၤလီၤအဆိ မၤဟးဂီၤဝဲ ဘုထုၣ်တဖၣ်

တၢ်လၢအတၢ်တၢ်ဒီး ပသရၣ်/သရၣ်မုၢ်လၢမ့ၢ်မဆါတန့ၢ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် (၁) တခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤအဆိန့ၣ်လီၤ. သရၣ်/သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် သိၣ် လိတၢ်ဘၣ်ဆၣ် ထီဘိဘၣ်အိၣ်လၢတၢ်ပလီၤပဒိ, ဘၣ်ပျံဘၣ်ဖုးတၢ်အဆိ မ့ၢ် တၢ်လၢအတၢ်တၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တနီၤန့ၣ် ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဂီၢ်တၢ်ဒိၣ်မး တုၤဒၣ် လဲၣ်အဲၣ်ဒီးပဝဲတၢ်ကွဲၣ် အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤန့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်တနီၤန့ၣ်လီၤ. သန့ၣ်က့ၢ်ခီဖျိ တၢ် ဟ့ၣ်ဂီၢ်ဟ့ၣ်ဘၢအိၣ်အဆိ မၤဒဲးဝဲ, လဲၤဒဲးဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအတၢ်တၢ် (၂) ခါတ ခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် တၢ်တတၢ်တနီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် ထံဒိၣ်သိၣ်ယွၤ, ဘုၤလီၤ ဒီးဘုၤသံဝဲဒၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိထံဒိၣ်အဆိ ကိုလၢဘၣ်ပတုၣ်ကွဲၣ်အသး လၢဒိတန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်တနီၤ, တနီၤန့ၣ်ဘၣ်ပတုၣ်အသး တသီခဲသီ အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ် လီၤ. သရၣ်/သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ကၢၤဝဲဒၣ်ဖိဒ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်မ့ၢ် ဝဲဒၣ်တၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ် ခီဖျိထံဒိၣ်နိယွၤအဆိန့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၢ်န့ၣ် တၢ်ပိၣ်ထွဲထီၣ်အဆိလၢ ဘုၤသံဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပသိၣ်လိတၢ်ကသ့အဂီၢ် နီၢ်ခိၣ်တၢ်အိၣ် တၢ်အိၣ်လိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိုသရၣ်/သရၣ်မုၢ် ဒီးကိုဖိမိၤပၤသ့ၣ်တဖၣ်အာၣ် လီၤလိၣ်အသးလၢ ဖဲန့ၣ်ကတၢ်ပုၤမၤဘုၤန့ၣ် မိၤပၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ် သ ရၣ်/သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘုဇၢ်ဟုဇၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ခီဖျိဘုၤသံဒဲးအံၤ အဆိ မ့ၢ်တၢ်တၢ်ဒီးပုၤဖးဒိၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. မိၤပၤတနီၤဟံးပၤဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တန့ၣ် အံၤဒု ပဟ့ၣ် သရၣ်/သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘုတနီၤလၢဘၣ်. အဆိမ့ၢ်တၢ် တၢ

တၢ်ဒီးသရၣ်/သရၣ်မုၢ်ဖးဒိၣ်တခါလၢကဆဲးမၤတၢ်ဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒူဖိ သ ဝီဖိတနီၤစ့ၢ်ကီး တန့ၣ်အံၤန့ၣ် ကလဲၤခီဖျိဘၣ်ဝဲန့ၣ်န့ၣ်ကျဲကျဲန့ၣ်လီၤ. နံၣ်လၢ ကဟံးန့ၣ်ကန့ၣ်ဒိၣ်ဒီးတန့ၣ်အံၤန့ၣ် ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢ အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်လီၤ တဘျုးတီၤညါန့ၣ်လီၤ.

ပတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်လဲၤကျဲန့ၣ် ဒ်ပလဲၤတၢ်လံၤအိၣ်အသိး, ဒ်ပမၤ သကိးန့ၢ်လံၤအိၣ်အသိး ပကဆဲးမၤဒီးအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်န့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒူဖိသဝီဖိမ့ၢ်ဂ့ၤ, ကမ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကိုသရၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ကိုဖိမ့ၢ်ခွဲၤမ့ၢ်ဂ့ၤ ဆူမဲၣ်ညါန့ၣ်ပန့ၣ်သပုၤတၢ်လၢ ပအိၣ်မူအိၣ်ဝဲ, ပလဲၤအိၣ်ကသ့ဒီးန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးပအိၣ်မူအိၣ်ဝဲ ဖဲးမၤတၢ်ကသ့ အဂီၢ်န့ၣ် ပလိၣ်ဘၣ်ဝဲ ပုၤကိးဒိၣ်နီၤဂၤဒီး အတၢ်ပဝဲဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်, လၢအလီၤ အကျဲအသန့ၢ်ဒ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ယဆၢဂုၤဆၢဝါဘၣ် ပုၤကိးဒိၣ်နီၤဂၤဒီး တကလၢပ လီၤ ပကျဲသန့ၢ်ဒ်ဝဲ ဒ်ပအိၣ်ဒီးပတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ဒ်ဝဲအသိး ပကဃုကစၢ်လၢပ ဘၢအိၣ်တက လၢကဆိၣ်ဂုၤန့ၤယၤ ပဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကိးဂၤ လၢပကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ် ဘျုးတၢ်ဖျိ တၢ်ဆိၣ်ဂုၤဆိၣ်ဝါ ဒီးအါန့ၢ်အန့ၢ် ပကမၤသကိးဘၣ်ဒီးပပုၤကလုၣ် အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ လၢတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ခါဆူမဲၣ်ညါ, ပကမၤသကိးဒီးတၢ်ကရၢ ကရိတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ ဟံၤတုၤလၢပပုၤကလုၣ်, ပတၢ်ကရၢကရိတုၤဝဲဒၣ်ဆူ ဖိတၢ်တ ဘုန့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်မူလၢ ဟီၣ်ခိၣ်တဘၣ်အံၤအချၢန့ၣ် ဒ်ကလုၣ်တကလုၣ်အ သိး ပကပုၤဒီးကလုၣ်တကလုၣ်အသးအသ့ၣ်အလၢကပီၤ, ဒ်ပုၤဂုၤပုၤကအိၣ် မူ လဲၤကျဲဖဲးမၤဘၣ်သဘျုအသိး ပဝဲပုၤကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ပအိၣ်ဒီးအိၣ်မူဘၣ် သဘျု, လဲၤကျဲဖဲးမၤသဘျု စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ်, လူၤသီကီၢ်ဆၣ်, ပုက့ကရူၢ်ခိၣ် စီၤကံၤဒယၢ် စံး အါထီၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ ဖဲ ၂၀၂၁ သုးမိၤစိၤရဲၤအဘီၤယူၤ ဟံးခဲးလီၤတၢ်လၢ ပဟီၣ်က ဝီၤပုၤ ဝံၤအလီၤခဲ ထံဖိကီၢ်ဖိ တဖၣ် ဘၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ပျံတၢ်ဖုး အပူၤန့ၣ် လီၤ. တုၤခဲအံၤ ကက့ၤသ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤက့ၤသးလၢ သဝီပူၤန့ၣ် တက့ၤသ့ၣ်ထီၣ် ဆိလီၤအသးဒီးဘၣ်. ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်ဖဲးအံၤတဖၣ် ဟးအိၣ်ဒ်ဂၤတီၤဂၤတီၤန့ၣ် လီၤ. တန့ၣ်ညါအံၤ ၂၀၂၄ နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ် ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ် တၢ်လုၢ်အိၣ်နီၤခိၣ်သး သမူအဂီၢ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ် ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢ ဘုၤလီၤ လၢခးပူၤမ့ၢ် ဂ့ၤ, လၢစံၣ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤအဆိ တနီၤန့ၣ်န့ၣ် မၤအိၣ်ခးမ့ၢ်ဂ့ၤ တအိၣ်ဘၣ်လၢဘၣ်, မၤအိၣ်စံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တအိၣ်ဘၣ် လၢဘၣ်အဆိ ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. နံၣ် လၢကဟံးန့ၣ် ပကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲန့ၣ် လီၤ. လၢပုၤတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲၣ်တၢ်တ ဖၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ထံဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်အိၣ်တၢ် အိၣ်တက့ၤတလၢလၢဘၣ်က အိၣ်ထီၣ်ဝဲအဆိ ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်လၢပဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

တကီၢ်ခါခဲအံၤဒု လၢပကကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ် ပ တၢ်ကတံၣ်ကတီၤတအိၣ်နီၤတမံၤဒီးဘၣ်. သန့ၣ်က့ၢ် ခါဆူညါန့ၣ် ဒ်သိးတၢ်သ့ၣ် တ ဖၣ်အံၤသုတဟံးဘၣ်ပုၤလၢတဂ့ၤအဂီၢ် ဒ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲပုၤအသိး န့ၣ် ပကကုၣ်ကျဲးစးမၤအိၣ်ဒ်တၢ်ဟ့ၣ်ပုၤတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပဂီၢ်အသိး တသ့ဖဲအသ့န့ၣ် လီၤ.

တၢ်ဃာ်မၤဟးဂီၤပဟ့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ် ၉၀ မျးကယုသ့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. ယ အဲၣ်ဒီးတဲအါထီၣ်ဒ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ပတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ် ပုၤအါဒ်အါ ဂၤ န့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲဒၣ် န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်မၤဟးဂုၤဟးဂီၤအံၤန့ၣ်လီၤ. အဆိပ အဲၣ် ဒီးလၢခိၣ်န့ၢ်လၢအတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲၣ်ပုၤ လၢတၢ်ဖိခိၣ်တပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ် က ဟ့ၣ်စု န့ၣ်ကျဲပုၤ ဒီး ကဃုစၢ်န့ၢ်ပုၤတၢ်တီၤစၢ်မၤစၢ် လၢပဝဲထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ် အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.

တကီၢ်ခါခဲအံၤဒု တၢ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲဒၣ်အိၣ်က တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ် ဒီး န့ၣ်ဒါ (တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ) အဆိန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိဒုၣ်ဒါ မၤအါထီၣ်အတၢ်ခဲးလီၤတၢ်လၢ ကတီၢ်ယူၤအဆိ ကဲထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢ ထံဖိ ကီၢ်ဖိအဂီၢ် ဒီး ပုၤတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘျုး

သူးမီးစိရိုအတတ်မအာမာသီတဖှ်

၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၁၀ သီအနံ သူးမီးစိရိုအသူးတဖှ် ခးလီကျဲဖး ဒိဉ်လာသီပူအသိ ဘဉ်ဒိဝဲကမ္ပူဂါတဂ၊ ဖဲ ဒုသထွဉ်ကီရ် ကူးထီဉ်ကီဆဉ်

၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၅ သီအနံ သူးမီးစိရိုအသူးတဖှ် ခးလီကျဲဖးဒိဉ် လာထံမုထွဉ်သီပူအသိ ဘဉ်သံဝဲပိဉ် (၁) ဂ၊ ဒီး ကမ္ပူဂါဘဉ်ဒိ (၅) ဂ၊ အကျဲပဉ်သုဉ်ပိဉ် (၂) ဂ၊ ဖဲ ဒုပုဉ်ယဉ်ကီရ် ကီးတရဲးကီဆဉ်

၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၁၃ သီအနံ သူးမီးစိရိုအသူးတဖှ် ဟဲခးလီတါ လာဒြိအသိ ဘဉ်ဟးပီဝဲ တါဆဲဟဉ် ၁ ဖျဉ် ဒီး ကို ၁ ဖျဉ် ဖဲ ချဉ်လွဉ်ထွဉ်ကီရ် လဂ်ဒိဉ်ကီဆဉ်

၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၁၇ သီအနံ သူးမီးစိရိုအသူးတဖှ် ခးလီကျဲဖး ဒိဉ်လာ သီပူအသိ ဘဉ်သံဝဲကမ္ပူဂါ ၂ ဂ၊ ဒီး ကမ္ပူဂါဘဉ်ဒိဝဲ ၃ ဂ၊ ဖဲ ဒု သထွဉ်ကီရ် သထွဉ်ကီဆဉ်

၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၁၇,၁၈,၁၉ ဒီး ၂၀ သီအနံတဖှ်နဉ် သူးမီးစိရို အသူးတဖှ် ခးလီကျဲဖးဒိဉ်လာသီပူအသိ (ဦးစဉ် ၁ ပါးပျဲလွန်တော် မူ) ဒီးတပွဲတပဲတဉ်ဒိ, ကိုမိဘဉ်ဒိ (၅) ဂ၊ ဒီးသီပိဘဉ်ဒိ (၁) ဂ၊ ဖဲချဉ်လွဉ် ထွဉ်ကီရ် မူကီဆဉ်

၂၀၂၄ နှ် လါစဲးပထုဘဉ် ၂ သီအနံ သူးမီးစိရိုအသူးတဖှ် ဖိဉ်ဝဲက မ္ပူဂါ (၁၅) ဂ၊ ဒီး မာကလိဝဲလာကဝဲန့အကျဲချဲချိဉ်သဉ်, တနံသီ ပာဒီလီ၊ ၆ နဉ်ရ်နဉ် ခးဝဲကမ္ပူဂါဖိတဖှ်အသိ ကမ္ပူဂါဖိ ၃ ဂ၊ ဘဉ်ဒိဝဲ ဖဲ ချဉ်လွဉ်ထွဉ်ကီရ်, ဆီထံးကီဆဉ်

ကရတုတံဟူးတံဂဲတဖှ်

ကညီကုဉ်သုဆဲးလာဝဲကျဲ ဝီဒိဉ်ရိဉ်မိဒီး ရဲဉ်ကျဲမာလကပီဝဲ ကညီ လိုလါထူသုနုလါခူးကီရ်အမုးဖဲ ကညီကုဉ်သုဆဲးလာဝဲကျဲ လီခါဉ်သး (၂၀၂၄ နှ်)

တံကရကရိသုဉ်ထီဉ်ဒီးဟ့ဉ်တံသုဉ်ညါတံမာကမဲးတံ ဝီဒိဉ်ရိဉ်မိဒီး မာဝဲတံတံဉ်ပိဉ်တံသကီးဖဲ လီခါဉ်သး (၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၃၁ သီ)

မူကီဆဉ် ဝီဒိဉ်ရိဉ်မိဒီး ရဲဉ်ကျဲမာဝဲ ကမ္ပူဂါနဉ်ရွဲဉ်ဝဲဒးတံမာလီ ဖဲ မူ ကီဆဉ်ဝဲလီ (၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၂၇ သီတု လါစဲးပထုဘဉ် ၄ သီ)

မုါတြီကီရ် ကညီပိဉ်မုဉ်ကရ ဝီဒိဉ်ရိဉ်မိဒီးရဲဉ်ကျဲမာဝဲ တံမာတု ထီဉ် ပိဉ်မုဉ်ကီရ်တံမာလီ (၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၂၆ သီတု လါစဲးပထုဘဉ် ၄ သီ)

တံဂရလိဉ်ကမ္ပူဂါဒီးတံကစိဉ်ဘီးဘဉ်ဂုလီတံမာကမဲးတံ ဝီဒိဉ်ရိဉ်မိ ဒီး မာဝဲတံထံဉ်လိဉ်အိဉ်သကီးဒီး ဝဲကျဲ, ၁၀၀, ၈၀၀ ခိဉ်နံခါဉ်မးတ ဖှ် ဖဲလီခါဉ်သး (၂၀၂၄ နှ် လါအီကူး ၂၆ သီတု ၂၈ သီ)

ကီရ်ဖှ်အဉ် နီဉ်ဂါ (၇) သုကု ဟးကီသုးအတံဟ့ဉ်ထီဉ်လီလါ ဒီး တံသုးထီဉ်လီလါမူး တံရဲဉ်တံကျဲ ၂ ပီတဝီ (၂၀၂၄ နှ် လါစဲးပထုဘဉ် ၆ သီ)